

Maria Hohenthal & Noora Tynkkinen

**LASTEN OHJATTU RYHMÄTOIMINTA JA SEN
KEHITTÄMINEN KOKKOLAN ISOJÄRVEN
PERHETOIMINTAKESKUKSESSA**

**Opinnäytetyö
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Syyskuu 2011**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö	Aika Marraskuu 2011	Tekijä/tekijät Maria Hohenthal & Noora Tynkkinen
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi LASTEN OHJATTU RYHMÄTOIMINTA JA SEN KEHITTÄMINEN KOKKOLAN ISOJÄRVEN PERHETOIMINTAKESKUKSESSA		
Työn ohjaaja Sirkka Huhtakangas	Sivumäärä 41 + 7	
Työelämäohjaaja Kerttu Peltola		
<p>Opinnäytetyö on projektiopinnäytetyö, joka tarjoutui Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikön kautta. Sen aiheena on Kokkolan Koivuhaan Isojärven perhetoimintakeskuksessa toimivan äiti-lapsikerhon organisaation sekä toiminnan kehittäminen. Äiti-lapsikerho on tarkoitettu syrjäytymisen uhan alla eläville äideille ja heidän alle kouluikäisille lapsilleen. Tehtävänä oli tuoda kerhoon uusia toimintamalleja sekä ryhmään että organisaatioon, jotta toiminnasta tulisi tavoitteellisempaa, suunnitelmallisempaa ja toimivampaa. Yhtenä osana oli myös mahdollisten yhteistyötahojen kartoittaminen. Asiakastasolla tavoitteena oli vahvistaa äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä kehittää lasten sosiaalisia taitoja, ja heille pidettiin kuusi interventiota, joiden tietoperustana vaikutti sosiaalipedagogiikka. Näistä interventioista neljä olivat lasten ja äitien yhteisiä.</p> <p>Toiminnallinen osuus käynnistyi helmikuussa 2011, jolloin interventiot aloitettiin. Jokaisesta interventiosta kerättiin palaute sekä äideiltä että lapsilta. Palautteen mukaan äidit sekä lapset pitivät interventioista ja kokivat ne hyväksi. Havaintojen mukaan lapset olivat sopeutuvaisempia ryhmätoimintaan ja rohkaistuivat interventioiden edetessä, sekä saivat uusia kokemuksia. Äitien ja lasten vuorovaikutus oli interventiotilanteissa rauhallisempaa, keskittyneempää ja tiiviimpää kuin arkitilanteissa. Näillä interventioilla oli tarkoitus antaa malleja kerhon päävetäjille, jotta toiminta olisi kannattavampaa ja tehokkaampaa.</p> <p>Samaan aikaan selvitettiin organisaation nykytilannetta tekemällä SWOT-analyysi kerhon päävetäjille ja tapaamalla organisaation eri tahoja. Pyrkimyksenä oli kartoittaa mahdollisia yhteistyötahoja, koska äiti-lapsikerhon resurssit pienenevät koko ajan. Koolle kutsuttiin Kokkolan alueelta muun muassa yhdistyksiä sekä yksityishenkilöitä, joilla olisi kiinnostusta toimintaan. Yhteistyöpalaveriin saapuneilla henkilöillä oli kiinnostusta asiaan, mutta ei sillä hetkellä resursseja toimintaan liittymiseen. Tietoutta ryhmästä ja yhteistyötahon tarpeesta saatiin kuitenkin levitettyä, sekä saatiin myös varmuus siitä, että kiinnostusta on. Projektin jälkeen vastuu jatkotoimenpiteistä jätettiin ryhmän päävetäjille, jotta he jatkavat organisaation kehittämistä kohti tavoitteellisempaa toimintaa.</p>		

Asiasanat

Kehittäminen, lapset, organisaatio, ryhmätoiminta, sosiaalipedagogiikka

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date November 2011	Authors Maria Hohenthal & Noora Tynkkinen
Degree programme Degree programme in social services		
Name of thesis CHILDREN´S STRUCTURED GROUP ACTION AND ITS DEVELOPMENT IN KOKKOLA´S ISOJÄRVI CENTRE FOR FAMILY ACTIVITIES		
Instructor Sirikka Huhtakangas	Pages 41+7	
Supervisor Kerttu Peltola		
<p>The present thesis is a project, which was offered by Central Ostrobothnia University of Applied Sciences Unit for Health, Welfare and Culture. The theme was to develop the mother-child club's organization and action. The club is placed in Kokkola's Isojärvi Centre for Family Activities. The mother-child group is targeted to mothers and their under 6-year old children, who are in threat to be displaced from the society. The task was to bring new operations models both to the group and also to the organization, so the action would be more target-oriented, systematic and practical. One part was also to chart potential co-operation parties. As a target at customer level was to strengthen the interaction between mother and child and to develop children's social skills. They were given six interventions which were based on social pedagogy. Four of these interventions were common to mothers and children.</p> <p>The functional part began in February 2011, when the interventions were put in action. Feedback was collected from mothers and children after every intervention. According to these feedbacks both mothers and children liked the interventions and felt that they were good. According to our observations the children were more adaptive to group action and were encouraged when the interventions proceeded, and also got new experiences. The interaction between the mothers and the children was more peaceful, more concentrated and more intensive in intervention situations than in everyday situations. These interventions were intended to provide patterns to the head leaders of the club so that the operation would be more supporting and more efficient.</p> <p>The organization's current situation was cleared at the same time by making the SWOT analysis to the head leaders of the club and by meeting representatives in different sections of the organization. The aim was to survey potential cooperation partners, because the resources of the mother-child club were decreasing all the time. From the area of Kokkola were summoned inter alia corporations and private persons, who might have an interest in the operations. The persons who had arrived at the cooperation meeting had an interest in</p>		

ABSTRACT

the matter but at that moment not the resources for joining to the operation. Knowledge of the group and the need of co-operation partner were however spread and one also got the certainty that there exists real interest. Responsibility of the follow-up action after the project was left to the head leaders of the club, so that they would continue the developing of the organization toward more goal-directed action.

Key words

Developing, children, organization, group action, social pedagogy

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PROJEKTIN KUVAUS	4
3 KESKEISET KÄSITTEET	8
3.1 Ryhmätoiminta	8
3.1.1 Sosiaalinen pätevyys	8
3.1.2 Sosiaaliset taidot	9
3.1.3 Ryhmätoiminta Isojärven äiti-lapsikerhossa	10
3.2 Äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus	11
3.2.1 Vuorovaikutus	11
3.2.2 Kiintymyssuhde	12
3.2.3 Havainnointi	13
3.2.4 Äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus Isojärven äiti-lapsikerhossa	13
3.3 Sosiaalipedagogiikka	14
3.3.1 Ilmaisulliset menetelmät	14
3.3.2 Sosiaalipedagogiikka Isojärven äiti-lapsikerhossa	15
3.4 Organisaation kehittäminen	15
3.4.1 Oppiva organisaatio	16
3.4.2 SWOT-analyysi	16
3.4.3 Äiti-lapsikerhon organisaatio ja sen kehittäminen	17
4 INTERVENTIOT	18
4.1 Kädenkuva musiikin kanssa	18
4.2 Elämysrata	20
4.3 Lasten rauhoittaminen ja aktivoiminen musiikin avulla	22
4.4 Mäenlasku ja eväsretki	24
4.5 Äänisatu	26
4.6 Vappujuhla	27
5 ORGANISAATION KEHITTÄMINEN	29
5.1 SWOT-analyysi	29
5.2 Yhteistyöpalaveri Avopalveluyksikkö Liinassa	30
5.3 Tapaaminen Koivuhaan neuvolassa	30
5.4 Yhteistyöpalaveri	31
6 PROJEKTIN ARVIOINTI	32
6.1 Asiakastason toiminnan arviointi	33
6.2 Organisaatiotason toiminnan arviointi	33
6.3 Projektisuunnitelman toteutuminen	35
6.4 Itsearviointi	36
7 POHDINTA	37

**LÄHTEET
LIITTEET**

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on projektiopinnäytetyö, jonka aiheita tarjottiin meille koulumme välityksellä. Koivuhaan neuvolan ylläpitämässä äiti-lapsikerhossa ilmeni tarvetta toiminnan kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi, jolloin me saimme mahdollisuuden lähteä tekemään opinnäytetyötä äiti-lapsikerhoon kohdistuvien interventioiden ja toiminnan kehittämisen muodossa. Aihe antoi mahdollisuuden kahteen eri opinnäytetyöhön, jolloin opiskeluryhmämme kaksi muuta opiskelijaa, Minna Kalliokulju ja Taija Mannila, ryhtyivät yhteistyöhön kanssamme. Jo alun perin tarkoituksenamme oli tehdä opinnäytetyö lasten parissa, joten aihe kiinnosti meitä kohderyhmänkin osalta. Kohderyhmä tarjosi myös mahdollisuuden lastentarhanopettajan kelpoisuuden suorittamiseen, jonka toinen meistä opintojen aikana suorittaa. Myöhemmin opinnäytetyömme osaksi muodostui myös organisaation kehittäminen, jonka myötä saimme mahdollisuuden kehittää sosionomin yhteiskunnallisen vaikuttamisen osaamistamme.

Koivuhaan äiti-lapsikerho on tarkoitettu syrjäytymisvaarassa oleville äideille ja heidän alle kouluikäisille lapsilleen. Syrjäytyminen ilmiönä on lisääntynyt, mikä tekee kerhosta ja aiheesta hyvin ajankohtaisen. Lisäksi äideillä esiintyy mielenterveysongelmia, esimerkiksi masennusta ja paniikkihäiriötä sekä päihdeongelmia, joiden määrä on myös kasvussa. Vanhempien pahoinvoinnilla on vaikutusta niin arjen sujumiseen kuin lasten toimintaan. Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat tiiviisti yhteydessä lastensuojeluun, mikä tekee kerhotoiminnasta ehkäisevää lastensuojelua. Vanhempien ohella myös lapset tarvitsevat ulkopuolista tukea kehitykseen ja turvalliseen arkeen, mihin äiti-lapsikerholla ja opinnäytetyöllämmekin pyritään.

Lapsen suhde vanhempiin vaikuttaa merkittävästi lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen. Projektiopinnäytetyömme tulostavoitteena oli tuoda lapsille hyviä vuorovaikutushetkiä äidin kanssa, sillä vanhemman mielenterveysongelmat voivat vaikeuttaa äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Mahdollisesta vaikeutuneesta vuorovaikutussuhteesta kumpusi myös toinen asiakkaita koskeva tulostavoitteemme, sillä vaikeutunut vuorovaikutus- ja kiintymyssuhde vaikuttaa myös lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja kanssakäymiseen. Tavoitteenamme olikin kartuttaa lasten ryhmässä toimimisen taitoja. Organisaation kehittämisen tulostavoitteeksi asetimme järjestäytyneemmän, tavoitteellisemman ja toimivamman organisaati-

on. Näimme tarvetta kehittää organisaatiota ja sen toimintaa sekä kartoittaa uusia mahdollisia yhteistyötahoja Koivuhaan neuvolalle.

Opinnäytetyömme konkreettisella toiminnalla pyrimme sosiaalipedagogisin keinoin ensisijaisesti tukemaan äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta hyvien vuorovaikutushetkien avulla sekä antamaan positiivisia kokemuksia äideille oman lapsen kanssa toimimisesta. Toiminnallisena tavoitteena oli myös vahvistaa lasten kykyä toimia yhdessä muiden lasten kanssa sekä antaa lapselle huomiota erilaisten interventioden muodossa. Organisaatiotason toiminnan tavoitteeksi muodostui uusien tavoitteellisten toimintamallien tuonti, jotta toiminta olisi myös jatkossa ohjattua ja tavoitteellista ja vastaisi näin ollen ryhmässä ja toiminnassa havaitsemiimme tarpeisiin.

Projektimme oppimistavoitteet sitoutuivat tiiviisti asettamiimme tulostavoitteisiin sekä toiminnallisiin tavoitteisiin. Tavoitteenamme oli edistää lasten ohjattuun toimintaan sopeutumista sekä sosiaalisten taitojen karttumista, jotka ovat keskeisiä tekijöitä halutessamme tukea lasten sosiaalista kanssakäymistä ja sen edellytyksiä. Organisaation puolella halusimme painottaa toiminnan kehittymisen mahdollisuuksia ja tarpeita, jotka ovat edellytyksiä tavoittelemallemme organisaation kehittymiselle ja uusien toimintamallien omaksumiselle. Organisaatiotason oppimistason tavoitteeksi asetimmekin ryhmän toiminnan kehittämisen tarpeen ymmärtämisen.

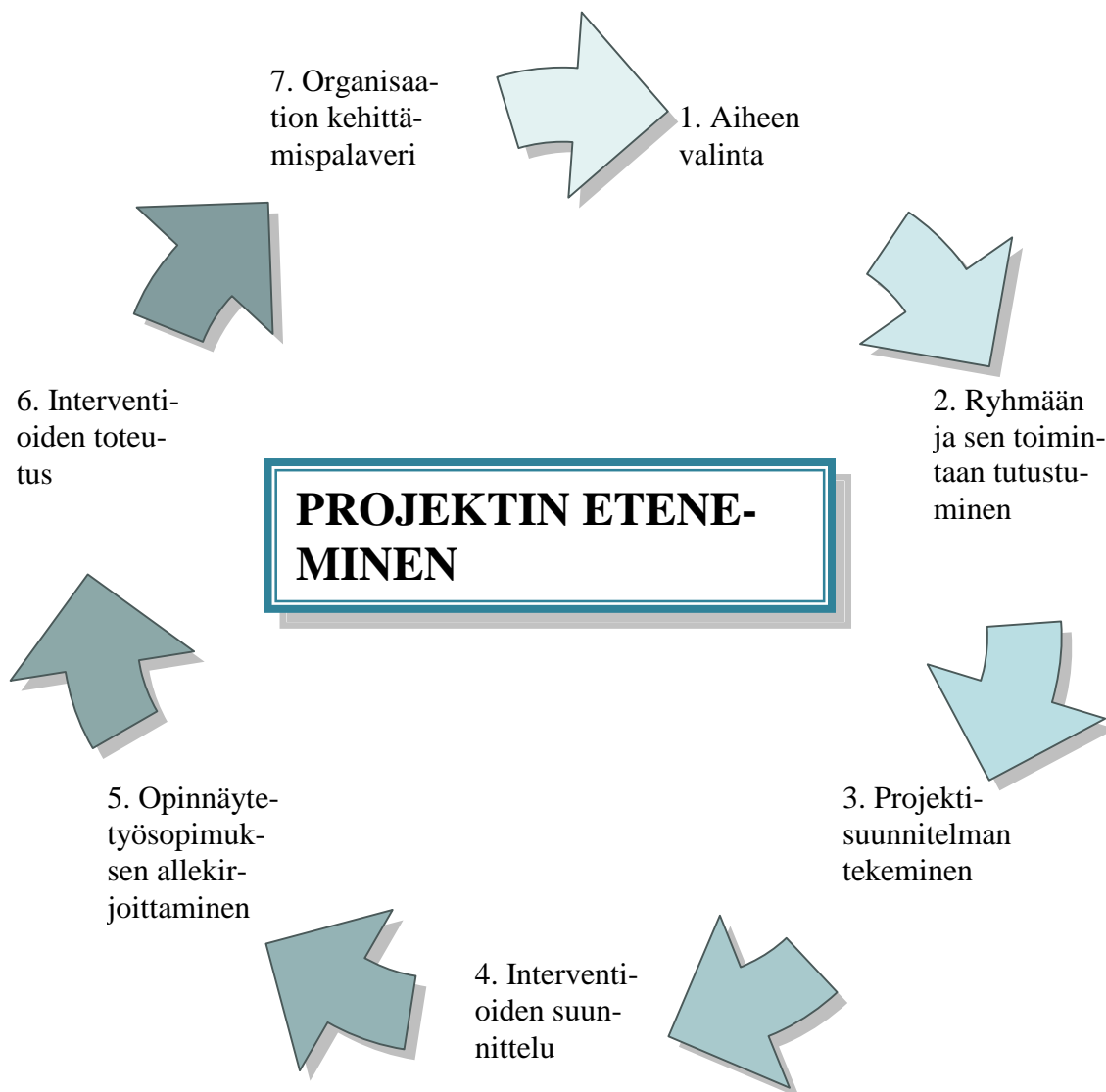
Omiksi tavoitteiksemme opinnäytetyössämme asetimme ennen kaikkea ammatillisen kasvun ja oman osaamisemme syventämisen. Tavoitteenamme oli toiminnan tasolla interventioiden myötä kartuttaa ohjaustaitojamme ja tietämystämme erityislapsista. Oppimistavoitteenamme oli harjoittaa ja kehittää organisointikykyämme ja motivointitaitojamme, jotka monitasoisen projektin ja asiakasryhmän vuoksi ovat keskiössä ja tärkeä osa myös sosionomin osaamista.

Opinnäytetyömme ensimmäisessä luvussa auki avaamme projektimme luonnetta, suunnittelun eri vaiheita sekä projektin käynnistymistä. Tästä siirrymme avaamaan keskeisiä käsitteitä ja opinnäytetyömme tietoperustaa. Kuvaamme toteuttamiimme interventioita sekä organisaation kehittämiseen tähtävää toimintaamme. Opinnäytetyön lopussa arvioimme työskentelyämme ja projektin toteutumista sekä pohdimme erillisessä pohdinnassa läpikäymäämme työskentely- ja oppimisprosessia.

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Omat tavoitteet	Asiakaslähtöiset tavoitteet	Organisaation tavoitteet
Tulostavoitteet	Kirjoittaa opinnäyte-työ ja valmistua sosio-nomiksi, oman osaa-misen syventäminen	Hyviä vuorovaikutus-hetkiä äidin kanssa, ryhmässä toimimisen taitojen karttuminen	Järjestäytyneempi, toimivampi ja tavoit-teellisempi organisaatio, uusien yhteistyö-tahojen kartoittaminen
Oppimistavoitteet	Ammatillinen kasvu, organisointikyky, mo-tivointitaidot	Ohjattuun toimintaan sopeutuminen, sosiaa-listen taitojen karttu-minen	Ryhmän toiminnan kehittämisen tarpeen ymmärtäminen
Toiminnan tavoitteet	Ohjaustaitojen kartut-taminen, erityislapsista oppiminen	Huomion antaminen lapselle, lapsen ryh-mässä toimiminen, hyviä vuorovaikutus-hetkiä äidin kanssa	Uudet tavoitteelliset toimintamallit

2 PROJEKTIN KUVAUS

KUVIO 1. Projektin eteneminen

Opinnäytetyömme suunnittelu alkoi syksyllä 2009 eri aihevaihtoehtojen pohdinnalla. Mielenkiinto perhe- ja varhaiskasvatustyöhön ohjasi meitä suuntaamaan aihettamme lasten pariin, mikä mahdollistaisi myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden suorittamisen opintojen aikana. Sopiva aihe osui kohdalle, kun koulun kautta tarjottiin mahdollisuutta lähteä toteuttamaan projektia Koivuhaan neuvolan ylläpitämään äiti-lapsikerhoon, jolla oli noussut tarve ulkopuoliselle avulle ja kiinnostukselle. Keskusteltuamme tarkemmin asiasta ammattikorkeakoulumme hoitotyön yliopettajan Maija Maunulan kanssa, kiinnostuimme asiasta ja olimme yhteydessä marraskuussa 2009 Koivuhaan neuvolan terveydenhoitajaan

Kerttu Peltolaan, joka vastaa toisena vastuuhenkilönä äiti-lapsikerhon toiminnasta. Yhteydenottoa seurasi Koivuhaan neuvolassa joulukuussa 2009 kerhosta vastaavien terveydenhoitajien Kerttu Peltolan ja Eija Kronströmin kanssa aloituspalaveri, jossa selvittelimme puolin ja toisin tavoitteitamme, tarpeitamme ja kerhon nykytilannetta. Tapaaminen sinetöi valintamme tehdä opinnäytetyö äiti-lapsikerhoon ja esittelimme aiheemme koulun aihepiiriseminaarissa 15.12.2009.

Opinnäytetyötämme olemme alusta alkaen työstäneet myös sosionomiksi opiskelevien Taija Mannilan ja Minna Kalliokuljun kanssa, joille projektimme äiti-lapsikerhossa mahdollisti myös opinnäytetyön. Huolimatta yhteisistä päämääristä organisaation, kerhon kehittämisen sekä äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen suhteen, erosivat meidän kahden parin tavoitteet ja näkökulmat muilta osin. Meillä opinnäytetyössämme keskiössä niin toiminnan kuin tavoitteidenkin osalta ovat kerhon lapset, siinä missä toisen parin painotukset ovat äitien ja heidän haasteidensa parissa.

Projektiorganisaatioomme kuuluivat siis tiiviisti projektia kanssamme toteuttavat Taija Mannila ja Minna Kalliokulju. Ohjaajanamme koulun puolelta toimi Sirkka Huhtakangas ja työelämäohjaajana Kerttu Peltola Koivuhaan neuvolasta. Projektiorganisaatioomme kuului myös Eija Kronström Koivuhaan neuvolasta sekä Kokkolan nuorisotoimi, joka toimii äiti-lapsikerhon organisaatiossa. Projektipäällikköinä ja –vastaavina toimimme me opinnäytetyön tekijät itse.

Opinnäytetyömme tavoitteet ja sisältö muokkautuivat ja tarkentuivat vielä aihepiiriseminaarin jälkeenkin. Maalis- huhtikuu 2010 aikana olimme jälleen yhteydessä Koivuhaan neuvolaan ja kävimme tutustumassa Isojärven perhetoimintakeskukseen, joka oli toiminut kerhon pitopaikkana alusta alkaen. Samalla saimme mahdollisuuden tutustua kerhon äiteihin ja lapsiin sekä kerhon nykyiseen toimintamuotoon. Kevään aikana tutustuimme myös aiheesta koskevaan kirjallisuuteen sekä avasimme suunnitelmamme ja tavoitteemme projektisuunnitelman (LIITE 1) muotoon, josta alustavan version esittelimme projektisuunnitelmaseminaarissa 13.4.2010. Muutoksia projektiimme tämän jälkeen tuli lähinnä tavoitteiden osalta. Tarkensimme tavoitteita asiakastasolla ja pyrimme keskittymään asioihin, jotka olivat paitsi lasten kohdalla tärkeitä, myös realistisia ja toteutettavissa.

Päätimme laajentaa projektiamme koskettamaan myös kerhon taustalla toimivaa organisaatiota ja kehittää sitä ja kerhon toimintaa. Perekhdyttyämme kerhon ja organisaation toimintaan koimme kerholla olevan tarvetta tavoitteelliseen ja suunniteltuun toimintaan, joka näkyisi organisoituna ja ohjattuna toimintana joka kerhokerralla. Kerholta ja organisaatiolta löytyivät kaikki tarvittavat voimavarat ja resurssit, kuten työntekijät ja tilat, sekä kiinteä asiakasryhmä tarpeineen. Aikaisemman yhteistyötahon Avopalveluyksikkö Liinan jättäytyessä vuoden 2010 jälkeen pois toiminnasta, halusimme myös tukea toiminnan jatkumista kartoittamalla uusia mahdollisia yhteistyötahoja Koivuhaan neuvolalle. Laajentaessamme projektia päätimme supistaa alun perin 12 suunnittelemamme intervention määrää kuuteen, sillä lisätessämme organisaation tason ja kehittämistoiminnan osaksi projektia, laajeni projektimme kokonaisuudessaan ratkaisevasti.

Interventioiden suunnittelua varten teimme marraskuussa 2010 kyselyn äideille (LIITE 4) heidän toiveistaan lasten kanssa toteutettavasta toiminnasta. Esille nousi toiveita muun muassa askartelusta ja ulkoilusta, joita pyrimme toteuttamaan suunnitellessamme interventioita. Teimme taustatyötä myös organisaation kehittämiseen suuntaavaan toiminnan suhteen ja haastattelimme avopalveluyksikkö Liinan henkilökuntaa marraskuussa 2010 äitilapsikerhon toimintaa ja tarpeita koskien. Yritimme myös järjestää yhteisen palaverin, johon kutsuimme äiti-lapsi kerhon eri yhteistyötahot (LIITE 6), mutta nuorisotoimen ja Liinan henkilökunnan edustajien estyessä osallistumaan, tapasimme Koivuhaan neuvolan Eija Kronströmin ja keskustelimme hänen kanssaan kerhon tulevaisuudesta ja organisaatiosta. Toteutimme hänen kanssaan myös SWOT-analyysin, jolla halusimme selvittää kerhon nykytilaa, uhkia ja mahdollisuuksia ennen toimintamme alkua. Myöhemmin teetimme myös työelämäohjaajallemme Kerttu Peltolalle SWOT-analyysin.

Marras-joulukuun 2010 aikana suunnittelimme osittain yhteistyössä Taija Mannilan ja Minna Kalliokuljun kanssa ohjattuja, tavoitteellisia ja suunnitelmallisia interventioita äitilapsikerhon ryhmälle (LIITE 5). Projektimme interventioissa työnjako meidän kahden projektia toteuttavan parin kesken oli selvä. Suunnittelimme yhdessä toisen parin kanssa neljä interventiota, jotka myös toteuttiin yhteistyönä ja sisälsivät toimintaa äideille ja lapsille yhteisesti. Tavoitteena näissä interventioissa oli erityisesti vahvistaa äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Näiden yhteisten interventioiden lisäksi suunnittelimme erillisinä pareina kaksi interventiota, joissa me vastasimme lasten toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Interventioita suunnitellessamme perehdyimme erityisesti sosiaalipedagogiikkaan, johon toimintamme projektissa kokonaisvaltaisesti nojaa. Sosiaalipedagogiikka vaikutti sekä toimintamme perustassa että käytännön menetelmissä.

Projektisuunnitelmamme hyväksyttiin ja opinnäytetyösopimukset allekirjoitimme helmikuussa 2011 (LIITE 2 ja 3). Interventiot toteutimme helmi-toukokuussa 2011.

3 KESKEISET KÄSITTEET

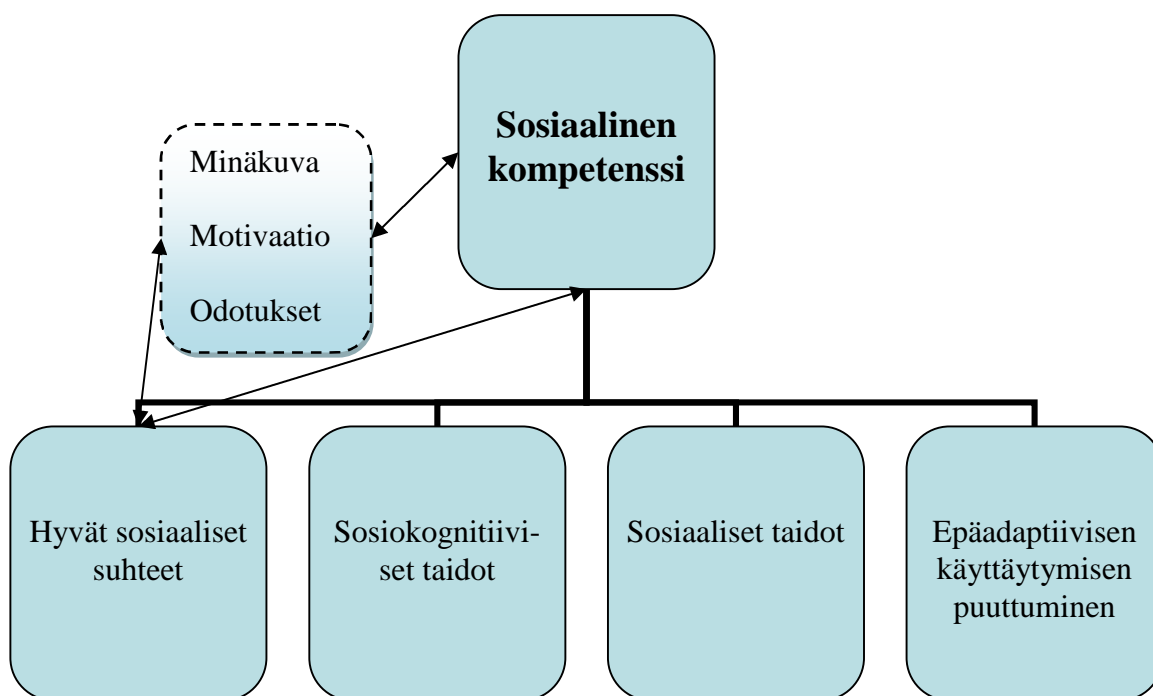
3.1 Ryhmätoiminta

Ryhmä voidaan määritellä kahden tai useamman yksilön muodostamaksi joukoksi, jossa yksilöt ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Usein ryhmällä on myös yhteinen päämäärä tai tavoite, jolloin voidaan puhua tavoitteellisesta ryhmästä. Tällaiselle säännöllisesti kokoon-tuvalle ja selkeän päämäärän omaavalle ryhmälle toiminnalliset harjoitukset soveltuvat parhaiten. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15-16.)

Ryhmätoiminta tarjoaa yksilölle kokemuksia ja elämyksiä, jotka voivat lisätä yksilön itse-tuntoa ja tukea kasvua ja kehitystä. Ryhmässä toimiminen tarjoaa mahdollisuuden osallis-tumisen ja hyväksytyksi tuleminen tunteisiin, jotka ovat yksilön kehitykselle tärkeitä teki-jöitä. Ryhmätoiminnan avulla yksilö suhteuttaa itseään ympäristöönsä, mikä lisää itsetie-toisuutta, itsetuntemusta ja täten vahvistaa yksilön identiteettiä. Ryhmätoimintaan osallis-tuminen kasvattaa yksilön toimintakykyä ja antaa mahdollisuuden vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Ryhmä tarjoaa myös mahdollisuuden käsitellä sekä omia että toisten arvoja ja asenteita. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15-19; Smith 2008.)

3.1.1 Sosiaalinen pätevyys

Sosiaalinen pätevyys eli kompetenssi katsotaan kyvyksi saavuttaa omia päämääriä ja ta-voitteita, kuitenkin säilyttäen myönteiset vuorovaikutussuhteet muihin. Tutkijoiden mu-kaan sosiaalinen pätevyys ja sosiaaliset taidot ovat kaksi eri käsitettä ja sosiaalinen päte-vyys vaatii sosiaalisten taitojen lisäksi myös muita osa-alueita.

KUVIO 2. Sosiaalinen kompetenssi Poikkeuksen (1996) mukaan. (Salmivalli 2005, 73.)

Poikkeus näkee sosiaaliseen pätevyyteen kuuluvina osa-alueina hyvät sosiaaliset suhteet, sosiokognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot sekä negatiivisen käyttäytymisen puuttuminen. Hänen mukaansa sosiaaliseen pätevyyteen liittyvät läheisesti myös yksilön minäkuva, motivaatio ja odotukset. Sosiaalinen pätevyys on edellytys sille, että lapsen on helppo olla osana erilaisia lapsuuden aikaisia ryhmiä.

3.1.2 Sosiaaliset taidot

Sosiaalisista taidoista ei ole yhtä yksimielistä määritelmää, mutta yleisesti niitä pidetään opittuina taitoina. Sosiaalisten taitojen katsotaan johtavan tehokkaaseen ja tilanteeseen sopivaan sanalliseen ja sanattomaan toimintaan, joka johtaa myönteiseen lopputulokseen sosiaalisissa suhteissa. Sosiaalisten taitojen puuttuessa tai ollessa puutteellisia voidaan näitä taitoja edistää erilaisin interventioin. (Salmivalli 2005, 79.)

Caldarellan ja Merrellin tutkimuksen mukaan sosiaalisten taitojen ulottuvuudet voidaan jakaa viiteen faktoriin. *Toverisuhteiden* faktori kuvastaa yksilön myönteistä suhtautumista toisiin yksilöihin, mikä voi näyttäytyä muun muassa avun tarjoamisena, keskusteluun osal-

listumisena sekä toisten mukaan pyytämisenä. *Itsesäätelyn* faktorin ulottuvuuteen kuuluu esimerkiksi kyky tehdä kompromisseja ja vastaanottaa kritiikkiä sekä omien tunteiden hallintaa. *Tehtäväsuuntautuneen toiminnan* faktorille on ominaista ohjeiden seuraaminen ja tehtävän loppuun saattaminen sekä muut itsenäistä ja tehokasta työskentelyä kuvaavat osa-alueet. *Tottelevaisuuden* faktori tarkoittaa sopeutumista sosiaalisiin sääntöihin ja odotuksiin. *Assertiivisuuden* faktori kulkee osittain päällekkäin toverisuhteiden faktorin kanssa. Tämän faktorin osa-alueet liittyvät paitsi aloitteellisuuteen toverisuhteissa, mutta myös jämäkkyteen epäkohtien kyseenalaistamisessa. (Salmivalli 2005, 82-83.)

Lapsen sosiaaliset taidot ja niiden sisältämät roolit ja arvot kehittyvät ympäristön ja yhteiskunnan kautta ja ovat hyvin tiiviisti yhteydessä lapsen persoonallisuuteen. Lapsen vanhemmilla on suuri merkitys lapsen sosiaalisten taitojen kehityksessä. Lapselle opetetaan kotona, millainen käytös on suotavaa, mutta hän oppii myös paljon erilaisista malleista, joita vanhemmat antavat. Näiden mallien hyväksyntää etsitään kodin ulkopuolella, jolloin lapsi oppii uudenlaisia rooleja, taitoja ja käyttäytymisen sääntöjä. Lapsen sosiaalinen osaaminen on usein yhteydessä hänen hyvinvointiinsa, vaikka pienikin lapsi osaa jo peitellä psyykkistä vointiaan vuorovaikutustaidoillaan. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2008, 156.)

3.1.3 Ryhmätoiminta Isojärven äiti-lapsikerhossa

Ennen projektimme alkua Isojärven äiti-lapsikerhossa ei ollut varsinaista ohjattua ryhmätoimintaa. Satunnaiset ohjatut ryhmäkerrat painottuivat äitien toimintaan, jolloin lapset leikkivät itsekseen tai valvottuina. Ohjatuilla interventioillamme pyrimme tuomaan tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta sekä äitien ja lapsien toimintaan. Yhtenä tavoitteenamme on edistää lasten sopeutumista ryhmätoimintaan ja täten myös kehittää heidän sosiaalisia taitojaan. Meidän mielestämme oli tärkeää, että ryhmätoiminta on nimenomaan tavoitteellista ja suunnitelmallista, koska puitteet ja tarpeet tällaiseen toimintaan ovat jo olemassa.

3.2 Äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus

Lapsuuden läheisten ihmissuhteiden on todettu vaikuttavan lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin. Turvallinen ja läheinen suhde äitiin lisää suotuisan kehityksen todennäköisyyttä, edistää lapsen sosiaalista kehitystä, opettaa toimimaan muiden kanssa sekä tarjoaa mahdollisuuden oppia säätelemään omia tunteitaan. (Silvén 2010, 84.) Lapsi oppii vuorovaikutuksen kautta, että on sallittua ilmaista tunteita ja oppii myös vähitellen tunnistamaan omia tunnetilojaan (Hermanson 2008).

Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen toimiessa vanhemman toiminta on ennustettavaa ja vastavuoroista, jolloin lapsi kokee tullessa ymmärretyksi ja hyväksytyksi. Vanhempi on emotionaalisesti saatavilla ja nauttii vuorovaikutuksesta ja lapsestaan. Lapsi oppii tunnistamaan tarpeitaan ja kokee ne sallituiksi. Omien tarpeiden tunnistaminen edesauttaa myöhempää emotionaalisen itsesäätelyn ja itsetunnon rakentumista. (Hermanson 2008.)

Vuorovaikutus vanhemman ja lapsen välillä on tärkeää läpi lapsuuden, mutta juuri varhaisen vuorovaikutuksen merkitys lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta on hyvin merkittävä. Lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana vanhemman kanssa kokema varhainen vuorovaikutus tukee toimiessaan lapsen psyykkistä terveyttä. Äidin tai isän varhainen vuorovaikutus lapsen kanssa on yhdessäoloa, katsekontaktia, kosketusta, lähellä pitoa ja jutustelua. Vanhempi pyrkii kaikin tavoin ymmärtämään lapsensa tarpeita ja vastaamaan niihin. Lapsi osallistuu vuorovaikutukseen vastaamalla kontaktiin, ensin katsein ja kehityksen edetessä myös ääntelyllä ja hymyillä. Varhaisessa vuorovaikutuksessa luodaan pohja lapsen minälle. (Hermanson 2008.)

3.2.1 Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksessa vuorottelevat keskustelu ja vastaus, kyse on vuoropuheesta ja vuoro-kuuntelusta. Keskeinen osa vuorovaikutusta onkin puhe ja viestintä, mutta siihen sisältyy myös paljon muuta, kuten erilaisia tekoja. Vuorovaikutukseen kuuluvat eleet ja ilmeet sekä erinäiset itsenäiset teot, kuten poistuminen, välinpitämättömyys ja kannustaminen. Viestin vastaanottava osapuoli tulkitseekein paitsi viestin sinänsä, myös muut vuorovaikutustilanteen ilmeet, eleet, äänenpainot ja liikkeet. (Joutsenvirta 2006.)

Vuorovaikutuksessa on pitkälti kyse niin sanotusti merkitysten sopimisesta eli symbolisesta viestinnästä, jolla tarkoitetaan tarkoituksellista merkityksellisten eleiden käyttöä. Vuorovaikutusten osapuolten tulee ymmärtää lähetetty viesti samalla tavalla, jotta viesti välittyisi ja viestintä näin ollen onnistuisi. Tässä prosessissa keskeistä on toisen asemaan asettuminen ja tietoisuus omasta minästä. (Joutsenvirta 2006.)

Vuorovaikutus on usein kasvokkain tapahtuvaa, jolloin se on luonteeltaan synkroonista eli siinä hetkessä tapahtuvaa. Tällöin viestin tulkinta on nopeaa ja siihen reagointi tapahtuu ilman pitkää viivettä. Kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutustilanteeseen ei myöskään voida palata jälkikäteen, mikä tekee siitä ainutlaatuista ja arvokasta. (Joutsenvirta 2006.)

3.2.2 Kiintymyssuhde

Kiintymyssuhdeteoriolla kuvataan varhaisten ihmissuhteiden ja kokemusten vaikutusta myöhempään kehitykseen ja elämässä selviytymiseen. Lapsen varhaisissa ihmissuhteissa on tärkeää, että lapsi kokee läheisyyden, eron ja jälleennäkemisen turvallisella tavalla ja että hänen tarpeisiinsa vastataan. Tällöin lapselle syntyy turvallinen kiintymyssuhde, jonka myötä lapsi oppii viestimään tunnetiloistaan ja tarpeistaan avoimesti ja selvästi. Turvallisesti kiintynyt lapsi pitää myös itseään rakastettavana ja on kykenevä antamaan ja vastaanottamaan rakkautta myös aikuisena. (Sinkkonen & Kalland 2005, 7-8, 204; Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2008, 87-89.)

Varhaisessa kiinnittymisessä voi esiintyä myös häiriöitä, jolloin kiintymyssuhde voi vaurioitua ja vauriot näkyä lapsen kehityksessä sekä käyttäytymisessä. Tällaisia vaurioita näkyy muun muassa käyttäytymisen kontrollissa, tunne-elämässä, kognitiivisessa kehityksessä sekä ihmissuhteissa. (Sinkkonen & Kalland 2005, 204-207.)

Kiintymyssuhde voi muodostua siis paitsi turvalliseksi myös vältteleväksi tai ristiriitaiseksi. Välttelevässä kiintymyssuhteessa lapsi välttää tarpeidensa ja kielteisten tunteidensa ilmaisemista, sillä hän on oppinut, ettei vanhempi ole saatavilla tai reagoi hänen tarpeisiinsa. Tällaisesta kiintymyssuhteesta seuraten lapsi voi myös aikuisena vältellä omia negatiivisia tunteitaan ja rakkautta. Ristiriitaisesti kiinnittynyt lapsi puolestaan kokee vanhemman reak-

tiot epäjohdonmukaisiksi ja pyrkii voimakkailla tunnereaktioilla saavuttamaan hoitavalta vanhemmalta vastaavuutta omille tarpeilleen. Ristiriitaisen kiintymyssuhteen omaava lapsi hakee usein aikuisenakin toisten hyväksyntää epätoivoisesti ja hänen toimintaansa ohjaavat voimakkaasti tunteet järjen sijaan. Hän kokee arvottomuutta ilman toisten hyväksyntää ja hakee hyvää oloa toiselta ihmiseltä. (Vilèn ym. 2008, 87-92.)

Tutkimusten mukaan äitien masentuneisuudella on vaikutuksia lapsen kiintymyssuhteeseen. Masentuneiden äitien lapset ovat useammin turvattomasti kiinnittyneitä kuin terveiden äitien lapset ja jopa 43,5 % masentuneiden äitien lapsista todettiin turvattomasti kiintyneiksi Cicchetin toteuttamassa tutkimuksessa (1998). Tutkimusten mukaan turvattomalla kiintymyssuhteella on yhteyksiä puolestaan lasten käytöshäiriöihin. (Sinkkonen & Kalland 2005, 162, 167.)

3.2.3 Havainnointi

Havainnointi on tarkkailua, jonka avulla voidaan saada tietoa yksilöiden tai ryhmien käyttäytymisestä ja toiminnasta. Havainnoinnin avulla on mahdollisuus tutkia yksilön tai ryhmän työskentelyä heille luonnollisessa ympäristössä. Menetelmänä se soveltuu erityisen hyvin vuorovaikutuksen tutkimiseen ja esimerkiksi lasten kanssa työskentelyyn. Havainnoinnin haasteena voidaan nähdä havainnoijan mahdollinen vaikutus tilanteeseen sekä välittömän kirjaamisen vaikeus. Havainnoija voi myös kiintyä tutkittavaan yksilöön tai ryhmään, jolloin havainnointi ei välttämättä ole enää objektiivista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 207-209.)

3.2.4 Äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus Isojärven äiti-lapsikerhossa

Interventioita suunnitellessamme halusimme erityisesti korostaa äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta, koska mielenterveysongelmat voivat olla uhka äidin ja lapsen väliselle suhteelle. Äidin masentuneisuus vaikuttaa lapsen kokemuksiin äidistä ja hänen läsnäolostaan, sillä äiti on tällöin usein tavoittamattomissa ja vaikka onkin fyysisesti läsnä, saattaa hän myös aiheuttaa lapselle toistuvia separaatiokokemuksia (Sinkkonen & Kalland 2005, 167). Tavoitteenamme oli antaa lapselle turvallisia yhdessä tekemisen hetkiä äidin kanssa,

jotta lapsi luottamuksen puuttuessa oppisi luottamaan äitiin ja äidin toimintaan sekä kokisi olonsa turvalliseksi yhdessä äidin kanssa toimiessaan.

3.3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikalle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää, vaan se on ensisijaisesti kuvattu ajattelun välineeksi. Sosiaalipedagogiikka on vahvasti soveltavaa ja käytännöllistä ja antaa toiminnalle suunnan. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 117.) Ihminen ymmärretään sosiaalisesti olennoksi, ja toiminnalla pyritään edistämään yksilön liittymistä yhteiskuntaan ja yhteisölliseen elämään (Kurki 2002, 38). Sosiaalipedagogiikkaa pidetään myös erityisesti oppina, jolla tuetaan lasten ja nuorten hyvinvointia (Karila ym. 2001, 118). Sosiaalipedagogiikan eräitä keskeisiä käsitteitä ovat osallisuus, toiminnallisuus, omien voimavarojen vahvistaminen, elämyksellisyys, innostaminen sekä itsetunnon rakentaminen (Ruusunen 2005, 54-55).

Sosiaalipedagogiikka korostaa asiakastyössä muutoksen mahdollisuutta ja toivon näkökulmaa ja havainnoi asiakkaan ympäristöä. Sosiaalipedagogisin menetelmin voidaan vaikuttaa ns. yhteiskunnan integraatio-ongelmiin, eli niihin yksilöihin ja ihmisryhmiin, jotka ovat marginaalisia tai syrjäytymisen uhan alla eläviä. Sosiaalipedagoginen orientaatio muotoutuu sen mukaan, minkälaisia pulmatilanteita yhteiskunnassa kulloinkin ilmenee. (Rinne 2005, 16-17.)

3.3.1 Ilmaisulliset menetelmät

Ilmaisulliset menetelmät ovat iso osa sosiaalipedagogista toimintaa. Näitä menetelmiä ovat muun muassa draama, musiikki, kuvataide, liikunta sekä niiden yhdistelmät. Ilmaisullisia menetelmiä voidaan hyödyntää niin kasvatuksessa kuin muussakin sosiaalialan työssä. Ne tarjoavat mahdollisuuden muun muassa voimaantumiseen, vuorovaikutukseen ja erilaisten tunteiden kokemiseen. Ilmaisullisten menetelmien kautta yksilön on mahdollista rakentaa persoonallista identiteettiään ja kuvata kokemuksiaan. (Ruusunen 2005, 54.)

Ilmaisullisten menetelmien päämäärä ei ole taidekasvatuksessa, vaan sillä pyritään ennen kaikkea sosiaalipedagogisiin tavoitteisiin, kuten sosiaaliseen kasvatukseen ja selviytymisen tukemiseen. (Ruusunen 2005, 55.) Ilmaisullisia menetelmiä voidaan käyttää sosiokulttuurisessa innostamisessa, joka on sosiaalipedagogiikan keskeisiä teemoja. Sosiokulttuurisen innostamisen tarkoituksena on edistää ihmisen osallistumista kulttuuriseen kehitykseensä, joka mahdollistetaan luomalla vuorovaikutus- ja kommunikaatiotilanteita. Ilmaisulliset menetelmät tarjoavat väylän vuorovaikutukselle ja itseilmaisulle. (Rinta-Harri 2005, 78, 81.)

3.3.2 Sosiaalipedagogiikka Isojärven äiti-lapsikerhossa

Projektimme viitekehikseksi muodostui sosiaalipedagogiikka, joka mielestämme vastasi äiti-lapsikerhon tarpeisiin. Toiminnassamme sosiaalipedagogiikka näyttäytyi sekä toimintamme perustana että käytännön menetelmissä. Suunnittelemisamme interventioissa korostui sosiaalinen oppiminen, yhteiskunnassa ja yhteisössä toimimisen valmiudet sekä itsensä ilmaiseminen. Lisäksi interventioissa painottui sosiaalipedagogiikan keskeiset elementit, kuten toiminnallisuus ja osallisuus.

3.4 Organisaation kehittäminen

Organisaatio voidaan määritellä joukoksi ihmisiä, jotka työskentelevät yhdessä ja omaavat yhteisen tavoitteen. Organisaation kyvykkyydet ja niiden väliset vaikutussuhteet muodostavat organisaation systeemin. Näitä kyvykkyyksiä ovat johtaminen, esimiestoiminta, työyhteisön toimintakulttuuri, osaaminen sekä prosessit. (Kesti 2007, 173-174.)

Kaikenlaisessa työssä edellytetään uusien tietojen, valmiuksien ja taitojen omaksumista. Yhteiskunnan ja elämän monimuotoisuus vaatii organisaatioilta ja niiden työntekijöiltä jatkuvaa oppimista. (Moilanen 2001, 27.) Muutos vaatii organisaatiolta tiettyjä edellytyksiä. Muutos lähtee useimmiten nykytilanteen ristiriidasta, jolloin olosuhteet ovat muutoksen liikkeellepaneva voima. Työntekijöiden on oltava avoimia muutokselle sekä kyettävä näkemään organisaation mahdollisuuksia. On keskeistä, että muutoksen tarve ymmärretään, ja että uusia ratkaisuja osataan hakea vanhojen sijaan. Työntekijältä tai organisaatiol-

ta vaaditaan myös kykyä ratkaista nykyiset ongelmat ja tiedostaa esteet, jotta muutos on mahdollinen. Muutokselle on myös annettava tukea, jotta vanhoihin opittuihin malleihin ei enää palata. (Ranta 2005, 59-62.)

3.4.1 Oppiva organisaatio

Organisaation kohdatessa muutoksen tarpeen, tarvitaan yksilöitä, jotka oppivat. Nämä yksilöt tarvitsevat oppiakseen toimintaympäristön, joka tukee yksilöitä oppimiseen heidän haluamiensa muutoksien toteuttamiseksi. Tällainen työympäristö on oppiva organisaatio. Yksilöiden oppimiseen on tärkeää panostaa, koska ilman sitä ei organisaatiokaan kehity. Oppiva organisaatio nähdään tärkeäksi, koska sillä nähdään muun muassa olevan tarve laadukkaampaan toimintaan, resurssien ja asiakastarpeiden parempaan kohtaamiseen sekä aktiivisempiin kokeiluihin. (Moilanen 2001, 13-14, 18, 23.)

Oppiva organisaatio voi oppia esimerkiksi koulutuksista, erilaisista projekteista, kokemuksista, erehdyksistä ja myös toisilta. Oppiminen kuitenkin edellyttää, että oppimiseen suhtaudutaan myönteisesti ja motivoituneesti ja että oppimismahdollisuuksia on riittävästi. Oppimaan oppimisessa hyödynnetään aikaisempia yksilön tai organisaation oppimistilanteiden kokemuksia ja tietoja uusissa oppimistilanteissa. Yksilöiden on tärkeää analysoida omaa työtään ja pyrkiä kehittämään sitä. (Moilanen 2001, 37-38, 95.)

3.4.2 SWOT-analyysi

SWOT-analyysin lyhenne tulee englanninkielisistä sanoista Strengths, Weaknesses, Opportunities ja Threats. SWOT-analyysin avulla esimerkiksi organisaation suunnitelmaa ja toimintaa voidaan tarkastella arvioimalla sen uhkia, mahdollisuuksia, vahvuuksia ja heikkouksia. SWOT-analyysissä vahvuuksiksi nähdään organisaation sisäiset konkreettiset tai abstraktit positiiviset ominaisuudet, jotka ovat organisaation hallittavissa. Heikkouksina ymmärretään organisaation hallinnassa olevat tekijät, jotka häiritsevät organisaation pääsyä haluttuihin tavoitteisiin. Analyysin mukaan mahdollisuuksiksi mielletään kiintoisat ulkoiset tekijät, jotka antavat organisaatiolle syyn kehittyä ja toimia. Uhkia ovat puolestaan ul-

koiset tekijät, jotka eivät ole organisaation hallittavissa ja jotka voivat riskeerata organisaation toiminnan. (RapidBI 2007; Ahonen, Koskinen & Romero 2009, 118.)

SWOT-analyysia pidetään hyvänä työkaluna organisaation erilaisissa tehtävissä. Analyysia voidaan hyödyntää muun muassa ongelmanratkaisussa, kehittämistoiminnassa, toiminnan suunnittelussa sekä päätöksenteossa. SWOT-analyysi nähdään erinomaisena menetelmänä erityisesti organisaation ja sen tilanteen ymmärtämisessä sekä kaikenlaisiin tilanteisiin liittyvässä päätöksenteossa. (RapidBI 2007.)

3.4.3 Äiti-lapsikerhon organisaatio ja sen kehittäminen

Isojärven äiti-lapsikerhon organisaatio koostui aikaisemmin Koivuhaan neuvolasta, Ensi- ja turvakotien liiton Avopalveluyksikkö Liinasta, sekä Kokkolan nuorisotoimesta, joka tarjosi tilat kerhon käyttöön. Liinan jäädessä pois tammikuusta 2011 alkaen äiti-lapsikerhoa jäivät ohjaamaan kaksi terveydenhoitajaa Koivuhaan neuvolasta ja kerhossa oli vain harvoin ohjattua toimintaa. Avopalveluyksikön jäädessä pois niin työntekijä- kuin muutkin resurssit kävivät vähiin. Lähdimme kartoittamaan mahdollisia yhteistyökumppaneita äiti-lapsikerholle, jotta kerho saisi lisäresursseja ja toiminnan jatkuminen olisi varmempaa. Halusimme myös tuoda ryhmän ohjaajille malleja ryhmän toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun.

4 INTERVENTIOT

Suunnittelemissamme interventioissa korostui sosiaalinen oppiminen, yhteiskunnassa ja yhteisössä toimimisen valmiudet sekä itsensä ilmaiseminen. Interventioissamme painottui myös toiminnallisuus ja osallisuus, jotka ovat sosiaalipedagogiikan tärkeitä osa-alueita.

Interventiokertoja oli kuusi, joista neljällä kerralla oli äitien ja lasten välistä yhteistoimintaa. Yhteisissä interventioissa päätavoitteena oli äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistuminen. Tällainen vuorovaikutus tukee lapsen sosiaalista kehitystä, mikä on yksi sosiaalipedagogiikan keskeisimmistä teemoista. Yhteisissä interventioissa pyrkimyksenä oli, että lapsi saisi mahdollisuuden oppia luottamaan äitiin ja äidin toimintaan sekä kokisi olonsa turvalliseksi yhdessä äidin kanssa toimiessa.

Toimiessamme yksin lasten kanssa pyrimme muun muassa harjoittamaan lasten ryhmässä toimimisen taitoja ja ohjattuun toimintaan sopeutumista. Lapset harjoittivat näin myös sosiaalisia taitoja, kuten toisen kunnioittamista. He harjaannuttivat myös keskittymisen ja rauhoittumisen taitoja sekä itsensä ilmaisua. Erityisesti näillä kerroilla harjoitamme myös omia ryhmänohjaustaitojamme.

4.1 Kädenkuva musiikin kanssa

Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Lapsen kädenkuvan jäljentäminen yhdessä äidin kanssa

Väline: Rauhoittuminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, läheisyys, luova toiminnallisuus

KUVIO 3. Lapsi maalauspuuhissa yhdessä äidin kanssa

Intervention aikana äiti maalasi lapsen käden ja painoi kuvan siitä paperiin ja toisti saman myös omalle kädelleen. Näistä kädenkuvista tehtiin yhteinen taideteos seinälle. Koko toiminnan ajan taustalla soi rauhoittava musiikki. HavaitSIMME tuokion aikana, että musiikilla oli rauhoittava vaikutus sekä äitiin että lapseen. Äiti kertoi pitäneensä tuokiosta ja erityisesti siitä, että sai painaa myös oman kädenjälkensä. Lapsilta intervention jälkeen kerätty palaute oli positiivista, ja havaitSIMME itsekkin lasten nauttineen toiminnasta ja äidin kanssa tekemisestä. Interventiossa toimi yksi äiti kahden lapsen kanssa.

Halusimme ensimmäisessä interventiossa lähteä liikkeelle sellaisesta yhteistoiminnasta, joka saattaisi olla molemmille osapuolille tuttua. Musiikkia käytimme rauhoittamaan tilannetta ja ohjaamaan keskittymistä itse toimintaan. Lapsen kanssa tehdessä ei välttämättä tarvitse käyttää välineitä, vaan esimerkiksi maalaamisessa voi käyttää eri ruumiinosia (Vilén ym. 2008, 498). Kuvataide on yksi sosiaalipedagogisista menetelmistä, ja se voi vahvistaa lapsen itsetuntoa, antaa elämyksiä sekä lisätä lapsen tietoisuutta itsestä ja ympäristöstä (Vilén ym. 2008, 498). Oman luovuuden toteuttaminen voi voimaannuttaa, parantaa itsetuntoa ja –tuntemusta, sekä rikastaa kahden yksilön välistä vuorovaikutusta (Ruusunen 2005, 54). Äitien maalatessa lasten kädet ja auttaessa lasta toiminnassa halusimme

tuoda äidin turvallisesti lähelle lasta. Toiminnan kautta äidille tarjoutui mahdollisuus antaa lapselle huomiota ja yhteistä aikaa. Aikuisen rauhallisuus, läsnäolo ja ohjaus on tärkeää, koska ensimmäiset kokemukset uudelta tekemiseltä voivat jopa pelottaa lasta (Vilén ym. 2008, 498).

KUVIO 4. Intervention yhteistuotos

4.2 Elämysrata

Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Elämysrata äidin ohjauksessa

Väline: Keskittyminen, kannustaminen, luottamus, ohjaaminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, huomion antaminen lapselle, lapsen kokemukset omasta ja äidin kehosta

KUVIO 5. Eri materiaalien tunnuksilemistä

KUVIO 6. Äiti johdattaa lastaan elämysradalla

Rakensimme lapsille elämysradan, joka oli tarkoitus kulkea silmät sidottuna niin, että äiti johdattaa lapsen radan läpi. Rataan sisältyi pujottelua, erilainen kävelypinta, konttaus tuolien alta, ryömiminen tyynyjen päällä ja lopuksi erilaisten materiaalien tunnusteleminen. Radan suorittivat kaksi äitiä, joilla molemmilla oli kaksi lasta. Osa lapsista ei uskaltanut peittää silmiään, vaikka äiti ohjasi, vaan kulkivat radan ensin ilman silmiä peittävää huivia. Toiset lapset sitä vastoin olivat todella pelottomia. Kaikkien uskallettua radan läpi lapset halusivat kokeilla rataa yhä uudelleen ja antoivat myöhemmin hyvää palautetta toiminnasta. Annoimme myös noin 8 kuukauden ikäisen lapsen tunnustella radan loppuun kuuluvia erilaisia materiaaleja.

Liikkumalla ja tuntemalla eri aisteilla lapsi saa elämyksiä ympäristöstään ja omasta sekä toisten kehosta (Rinta-Harri 2005, 74). Elämysradalla lapsi sai erilaisia kokemuksia sekä omasta että äidin kehosta sekä mahdollisuuden luottaa äitiin ja äidin toimintaan. Kehollisen ilmaisun kautta lapsen ruumiinkuva ja minäkuva sekä suhde omaan itseen ja sen arvostamiseen voivat kehittyä (Rinta-Harri 2005, 75). Halusimme antaa äideille ja lapsille mahdollisuuden ottaa uudella tavalla kontaktia toiseen ja keholliset harjoitukset ovat siihen hyödyllisiä (Rinta-Harri 2005, 77). Lapsen kasvun ja kehityksen kannalta on erittäin tärkeää, että lapsi saa läheisyyttä ja kosketusta (Rinta-Harri 2005, 79). Elämysradalla tapahtuvan ohjaamisen kautta lapsille tarjoutui mahdollisuus saada hellyyttä ja läheisyyttä äidiltä.

Äidin tehtävänä on rohkaista lasta liikkumaan, minkä vuoksi halusimme antaa äideille ohjaajan ja kannustajan roolin elämysradalla (Vilén ym. 2008, 509).

KUVIO 7. Kerhon nuorin tutustuu materiaaleihin

4.3 Lasten rauhoittaminen ja aktivoiminen musiikin avulla

Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys ja hyväksytyksi tuleminen

Toiminta: Lasten vuoroittainen rauhoittuminen ja aktivoiminen musiikin avulla

Väline: Rauhoittuminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, ryhmässä toimiminen, oman kehon kuuntelu ja tietoiseksi tuleminen

Tässä interventiossa toimimme yksin lasten kanssa. Soitimme lapsille musiikkia, ja musiikin aikana lasten tuli liikkua määrätyllä tavalla. Musiikin loppuessa yhtäkkisesti lasten tuli maata hiljaa mahallaan. Erilaisia liikkumistapoja olivat mm. karhukävely, hiipiminen, ryömiminen ja konttaaminen. Liikkumisen ja rauhoittumisen kestot vaihtelivat. Interventioon osallistui neljä lasta. Lapset innostuivat eri liikkeistä, mutta maassa hiljaa makaaminen ja siihen rauhoittuminen tuotti jonkin verran vaikeuksia, erityisesti pitkien taukojen aikana. Keskittymiskyky ja rauhoittuminen sujuivat kuitenkin paremmin loppua kohden, kun lapset tottuivat toimintaan. Vedimme intervention yhä uudestaan ja uudestaan, koska lapset

halusivat käydä liikkeet läpi useaan otteeseen. Lopuksi he halusivat vielä kuunnella musiikkia, ja liikkua itseksensä.

KUVIO 8. Aktivoitumisen vuoro karhukävelyn muodossa

Lapselle liikkuminen on luontainen tapa toimia. Alle kouluikäisen lapsen perusliikkeitä ovat muun muassa juokseminen, hyppääminen ja pomppiminen, mutta halusimme antaa lapsille myös mahdollisuuden kokeilla erilaisia liikkeitä pelkän normaalin kävelyn tai juoksun sijaan (Vilén ym. 2008, 510-512). Lapsen liikemaailman laajentuessa ja kehotietoisuuden lisääntyessä myös lapsen mieli laajentuu, mikä vaikuttaa sekä ruumiinkuvaan että minäkuvaan. Kehonsa välityksellä lapsi oppii, kokeilee ja leikkii. (Rinta-Harri 2005, 74-76.) Liikunta ilmaisumuotona vastaa hyvin tavoitteisiimme, koska liikunnalla on mahdollisuus vahvistaa lapsen itsetuntoa, opettaa toimimaan ryhmän jäsenenä sekä lisätä lasten sosiaalista vuorovaikutusta. Lapsen itsetunnon vahvistuminen vaikuttaa myös lapsen sosiaalisiin kykyihin. (Vilén ym. 2008, 510, 512.)

Päätimme käyttää musiikkia keinona siihen, että lapset musiikin tauottua osaisivat rauhoittua ja taas sen alettua aktivoitua. Tällä tavoin opetellaan myös musiikin rytmiä. Lapsen musiikilliset kokemukset sekä ryhmään liittyminen kehittävät muun muassa lapsen itsetuntemusta, sosiaalista toimintaa, vuorovaikutusvalmiuksia, kommunikaatiotaitoja sekä musiikallisia valmiuksia. Musiikillinen yhteistoiminta lujittaa ryhmää ja antaa mahdollisuuden sekä yksilön että ryhmän ilmaisulle ja toiminnalle. (Vilén ym. 2008, 503-504.)

KUVIO 9. Rauhoittumista

4.4 Mäenlasku ja eväretki

Tavoite: Sosiaalistuminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Mäenlasku ja eväretki läheisessä perhepuistossa

Väline: Sosiaalisten taitojen kartuttaminen, toiminnallisuus, aktivoiminen

KUVIO 10. Mäenlaskupuuhissa

Tämän intervention kohdalle olimme aikaisemmin suunnitelleet kirjastokäynnin sekä ravintolaruokailun, mutta olosuhteiden pakosta jouduimme muuttamaan suunnitelmaa. Halusimme kuitenkin poistua tutuista tiloista, joten pidimme ryhmäkerran läheisessä perhepuistossa. Varasimme mukaan eväitä sekä mäenlaskuvälineitä. Annoimme lapsille ja äideille ensin mahdollisuuden mäenlaskuun ja kannustimme äitejä menemään lasten kanssa yhdessä laskemaan mäkeä. Interventioon osallistui kaksi äitiä sekä kolme lasta. Kehnosta säästä huolimatta lapset innostuivat mäenlaskusta, vaikka äidit eivät lasten kanssa laskeutuneet. Mäenlaskun jälkeen söimme eväsleipiä kaakaon ja mehun kera. Interventio kesti suunniteltua vähemmän aikaa, koska sää oli keho ja lapsille tuli kylmä. Intervention aikana huomasimme, että jonkinlainen ohjattu toiminta tai leikki olisi ollut hyvä lisä mäenlaskuun ja evästelyyn.

Yksi tärkeimmistä sosiaalipedagogista toiminnoista on tukea yksilöä yhteiskunnan jäseneksi (Ranne 2008, 15). Halusimme tuoda sekä äidit että lapset ympäristöön, jossa voisi olla muitakin kuin niitä, joiden kanssa he ovat tottuneet olemaan. Perhepuistossa lapset kohtaisivat muita lapsia, ja oppisivat samalla sitä, miten muiden lasten kanssa toimitaan. Tällöin lapselle tarjoutuu mahdollisuus kokeilla kotona opittuja mallejaan kodin ulkopuolella, ja oppia sitä kautta uusia käyttäytymisen sääntöjä ja sosiaalisia taitoja (Vilén ym. 2008, 156). Pyrimme myös luomaan äideille ja lapsille mahdollisuuden hetkeen, jolloin äiti voi toimia lapsen kanssa yhdessä niin mäenlaskussa kuin eväiden syömisessä.

KUVIO 11. Eväshetki mäenlaskun jälkeen

4.5 Äänisatu

Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys ja hyväksytyksi tuleminen, itsetietoisuuden vahvistaminen

Toiminta: ”Äänisatu” lapset äänien tuottajana

Väline: Ohjattuun toimintaan sopeutuminen, ryhmässä toimiminen, keskittyminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, itsensä ilmaisu

Tässä interventiossa toimimme yksin lasten kanssa. Lapsille luettiin satua (LIITE 5), jonka aikana lapset tekivät satuun kuuluvia ääniä kehon eri osillaan ennalta määrätyissä kohdissa. Satua harjoiteltiin muutamaa otteeseen, jonka jälkeen se esitettiin vanhemmille yhdessä meidän ohjaajien kanssa. Interventioon osallistui neljä lasta. Lapset kykenivät hyvin keskittymään ja suoriutuvat hyvin myös esityksestä. Havaintojemme mukaan lapset nauttivat esityksestä, ja siitä, että äidit olivat katsomassa. Osa lapsista näytti palautetta kysyttäessä hämmentyneen ja mietteliään näköistä naamaa, mikä saattoi kuvastaa kokemuksen olevan lapselle uusi ja hämmentävä.

Taiteen ja ilmaisun kautta lapsella on mahdollisuus mennä mielikuvitusmaailmaan, jossa kaikki on mahdollista. Eri taiteen lajit ja luova ilmaisu ovat lapselle ilo ja nautinto, jota taitojen kehittyminen sekä yksin että muiden kanssa työskentely tuottaa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2009, 21.) Halusimme antaa lapsille mahdollisuuden olla itse osana satua ja antaa heille esiintymisen mahdollisuus, joka saattaisi olla heille täysin uusi kokemus. Ilmaisullisten menetelmien kautta voi tutustua tunteisiinsa ja rakentaa identiteettiään ja saada lapsen mielikuvitus liikkeelle. (Ruusunen 2005, 54, 57.) Lapset harjoittivat äänisadun avulla myös ryhmässä toimimista ja keskittymistä, kun tietyn äänen oli tultava tiettyyn aikaan.

KUVIO 12. Äänisadun esitys äideille

4.6 Vappujuhla

Tavoite: Yhteiskunnalliseen toimintaan aktivoituminen kulttuuriperinteiden kautta, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Vappuun valmistautuminen askartelun ja leikin avulla

Väline: Innostaminen, toiminnallisuus, aktivointi, luova toiminnallisuus

Viimeiseen interventioomme sisällytimme sekä lasten itsenäistä toimintaa, että yhteistä tekemistä äitien kanssa. Interventio osui vapun ajankohtaan, joten valitsimme sen interventiomme teemaksi. Ensin lasten tehtävänä oli etsiä ulkotiloihin piilotettuja tyhjiä ilmapalloja. Tämän jälkeen sisälle siirryttäessä lapset askartelivat vappunaamarit yhdessä äitien kanssa, jonka jälkeen ruokailimme. Interventioon osallistui yksi lapsi äitinsä kanssa. Lapsi uskaltautui pihalle ohjaajien kanssa, mutta jäi portaille eikä uskaltanut etsiä ilmapalloja. Askartelusta lapsi innostui ja antoi hyvää palautetta toiminnasta. Havaitimme itse lapsen pitävän toiminnasta ja kuitenkin rohkaistuneen uudella tavalla mukaan tekemiseen.

Halusimme antaa lapsille kokemusta yhteiskunnan yhteisestä ja kulttuurisesta toiminnasta tekemällä vappuun liittyviä askarteluja ja korostamalla näin vappua eräänä suomalaiseen kulttuuriin kuuluvana juhlanä. Askarteluun annoimme valmiit naamarimallit ja erilaisia materiaaleja, joilla naamarin sai koristella, koska erilaisia materiaaleja käyttäessään lapsi yhdistää mielikuvitustaan ja leikkiä. (Vilén ym. 2008, 495.) Annoimme äidille mahdolli-

suuden työskennellä lapsen kanssa yhdessä naamaria tehdessä. Aikuisen tehtävä askartelussa on olla lapsen käytettävissä, virittää lapsi työskentelyyn sekä ylläpitää työskentelyä. (Vilén ym. 2008, 499.) Samalla loimme jälleen lapselle mahdollisuuden olla turvallisesti äidin kanssa ja toimia yhdessä.

5 KOIVUHAAN ÄITI-LAPSIKERHON ORGANISAATION KEHITTÄMINEN

Opinnäytetyömme on toiminnan kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on tehostaa organisaation toimintaa ja tuoda uusia toimintamalleja käytäntöön (Pelin 2009, 35). Parhaimmillaan projektin edetessä osallistujien asenteet ja totutut tavat muokkaantuvat, mikä edistää uusien toimintamallien juurtumista. Organisaation kehittämistavoitteet on mahdollista saavuttaa esimerkiksi projektien kautta. (Paasivaara, Suhonen & Virtanen 2011, 30-31.)

Meidän aloittaessamme interventiot ja tullessa mukaan toimintaan Isojärven äiti-lapsikerhossa oli mukana Koivuhaan neuvola sekä Kokkolan nuorisotoimi. Aikaisemmin mukana oli ollut Ensi- ja turvakotien liiton Avopalveluyksikkö Liina, joka jäi pois vuodenvaihteessa 2011. Projektisuunnitelman kirjoittamisen aikana yhdeksi osa-alueeksemme muodostui organisaation kehittäminen kartoittamalla mahdollisia uusia yhteistyökumppaneita. Halusimme myös interventioillamme antaa malleja itse toiminnan kehittämiseksi, jotta kerhon toiminta jatkuisi meidän jälkeemme mahdollisesti suunnitelmallisempaan, tavoitteellisempaan sekä järjestäytyneempään.

5.1 SWOT-analyysi

Aloitimme organisaation kehittämisen tekemällä SWOT-analyysin Koivuhaan neuvolan terveydenhoitajille, jotka olivat äiti-lapsikerhon ohjaajia. Halusimme kartoittaa organisaation näkemystä nykytilanteesta ja kerhon tulevaisuudesta. Terveydenhoitajien mukaan ryhmätoiminnan suurimpia vahvuuksia ovat äitien sitoutuneisuus ja se, että terveydenhoitajat tuntevat äidit pitkältä ajalta. Heidän mukaansa tämä lisäsi luottamusta terveydenhoitajien ja äitien välillä. Ryhmätoiminnan heikkouksiksi terveydenhoitajat kertoivat ajanpuutteen sekä työntekijöiden vähyyden, mikä aiheuttaa sen, ettei ryhmän tarpeisiin kyetä kokonaan vastaamaan.

Mahdollisuuksia miettiessään terveydenhoitajat mainitsivat muun muassa mahdolliset ryhmän saamat avustukset sekä meidän opinnäytetyöstämme tulevat ideat ja lisävoimavarat. Suurimpana uhkana he näkivät resurssien puutteen. Vuosien kuluessa resurssit ovat koko ajan vähentyneet, vaikka tarpeet sitä vastoin eivät.

Suunnitelmien mukaan meidän tuli tehdä SWOT-analyysi ohjaavan organisaation työntekijöille myös toimintamme päättyessä. Emme kuitenkaan kokeneet tätä tarpeelliseksi ja hyödylliseksi, koska SWOT-analyysi on mittarina pitkän tähtäimen arviointimenetelmä ja käytännön osuutemme aikana ei ole SWOT-analyysissä näkyviä suuria muutoksia tapahtunut. Tässä tapauksessa katsoimme paremmaksi vaihtoehdoksi kerätä organisaation jäseniltä kirjallisen palautteen, jonka perusteella arvioimme käytännön osuutemme vaikuttavuutta.

5.2 Yhteistyöpalaveri Avopalveluyksikkö Liinassa

Järjestimme ensimmäisen yhteistyöpalaverin Ensi- ja turvakotien liiton Avopalveluyksikkö Liinassa. Yhteistyöpalaverissa oli mukana meidän opinnäytetyöntekijöiden lisäksi Avopalveluyksikkö Liinan kaksi ohjaajaa, joille äiti-lapsikerhon äidit sekä lapset olivat entuudestaan tuttuja. Tiesimme tuolloin, että Liina jää pois vuodenvaiheessa työntekijäresurssien vähyden vuoksi. Pidimme palaveria kuitenkin hyödyllisenä, sillä näin saimme kartoitettua mahdollisia uusia yhteistyötahoja sekä yksityishenkilöitä, jotka olivat tietoisia Koivuhaan Isojärven äiti-lapsikerhosta ja pitivät tätä tärkeänä. Saimme myös arvokasta informaatiota aikaisemmista toimintavoista äitien ja lasten kanssa.

5.3 Tapaaminen Koivuhaan neuvolassa

Tapasimme Koivuhaan neuvolan terveydenhoitajan Eija Kronströmin sekä työharjoittelussa olevan terveydenhoitajaopiskelijan. Tapaamiseen oli kutsuttu myös työelämäohjaajamme Kerttu Peltola, Avopalveluyksikkö Liinan edustaja sekä Kokkolan nuorisotoimen edustaja, mutta he estyivät saapumasta paikalle. Tapaamisessa kävimme läpi projektimme aikataulua sekä käytännön osuuden aloittamisajankohtaa. Sovimme myös toisesta tutustumiskerrasta Kokkolan Isojärven äiti-lapsikerhoon. Myös tässä tapaamisessa pohdimme mahdollisia yhteistyötahoja, joihin voisimme ottaa yhteyttä kartoittaaksemme heidän mahdollisuuksiaan osallistua Koivuhaan neuvolan organisoimaan äiti-lapsikerhoon.

Koivuhaan neuvolan tapaamisessa kävi ilmi, että Isojärven äiti-lapsikerhossa käy tietyt äidit lapsineen. Tähän käytäntöön Koivuhaan neuvolassa oltiin tyytyväisiä eikä mahdollisia

muutoksia ollut ajateltu kyseisen ryhmän kohdalla. Me opinnäytetyöntekijöinä kuitenkin olimme sitä mieltä, että äiti-lapsikerhoa olisi hyödyllistä laajentaa ja mainostaa myös muille tukea tarvitseville perheille. Koimme tämän idean liian suurena riskinä lähteä viemään asiaa eteenpäin, joten keskityimme kehittämään jo olemassa olevaa ryhmää ja sen toimintaa.

5.4 Yhteistyöpalaveri

Aloimme pohtia mahdollisia yhteistyökumppaneita, jotka voisivat jollain tavoin tuoda lisäresursseja ryhmän toimintaan. Ideoita mahdollisista yhteistyökumppaneista olimme saaneet aikaisemmista palavereista. Keräsimme erilaisten yhdistysten ja jopa yksityishenkilöiden sähköposteja ja lähetimme heille kutsun yhteistyöpalaveriin Kokkolan Isojärven perhetoimintakeskukseen.

Palaveriin saapui ohjaaja sekä Kokkolan Ensi- ja turvakoti Ainasta että Ensikoti- ja avopalveluyksikkö Iida-Liinasta. Näiden lisäksi paikalla oli nuorisotoimen edustaja sekä Koivuhaan neuvolan terveydenhoitajat Kerttu Peltola ja Eija Kronström. Palaveri oli kesän alussa, mikä vaikutti siihen että, moni kiinnostuneista yhteistyötahoista ja henkilöistä eivät päässeet tulemaan ajankohdan vuoksi.

Palaverissa selvisi, että kiinnostusta kyseistä äiti-lapsikerhotoimintaa kohtaan on ja työntekijäresursseja olisi mahdollisesti saatavilla tulevaisuudessa. Juuri tällä hetkellä yhteistyötohoilla ei ollut tarjota työntekijäresursseja ajankohdan vuoksi. Tästä eteenpäin Isojärven äiti-lapsikerhon ohjaajien tulee olla aktiivisessa roolissa uusien mahdollisten yhteistyötahojen aktivoidakseen mukaan toimintaan. Olemme antaneet uusia toimintamalleja äiti-lapsikerhoon, joita neuvolalla on nyt tästä eteenpäin mahdollisuus käyttää tavoitteellisen ja suunnitelmallisen äiti-lapsikerhon toteuttamiseksi ja jatkamiseksi.

6 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projektissamme halusimme suunnitella ja toteuttaa laadukkaita, tavoitteellisia ja ohjattuja interventioita. Interventioiden laatua taataksemme perehdyimme laajasti aiheeseen liittyvään ajantasaiseen ja luotettavaan kirjallisuuteen ja erityisesti sosiaalipedagogiikkaan ja sen menetelmiin. Teetimme lisäksi äideillä kyselyn, jossa kartoitimme heidän toiveitaan lasten parissa toteutettavasta toiminnasta, millä halusimme taata myös interventioidemme asiakaslähtöisyyden. Asiakaslähtöisyyttä tavoittelimme myös ennen interventioiden suunnittelua ja toteutusta tehdyillä tutustumiskäynneillä kerhoon, sillä halusimme tutustua ja perehtyä kerhon lapsiin ja äiteihin yksilöinä sekä kartoittaa heidän tarpeitaan hyödyttääksemme toiminnallamme mahdollisimman paljon heitä.

Projektissamme halusimme kehittää myös äiti-lapsikerhon organisaatiota varmistaaksemme kerhon toiminnan laadukkuuden ja mahdollisuuksien hyödyntämisen. Tavoittelimme kerhosta kattavaa ja toimivaa kokonaisuutta, jolloin toimiva organisaatio on keskeisessä roolissa. Tämän vuoksi koimme tärkeäksi kartoittaa uusia mahdollisia yhteistyötahoja Koivuhaan neuvolalle. Koimme myös kerhon toiminnan ja asiakkaiden kannalta merkittäväksi, että toiminta olisi tavoitteellista ja ohjattua. Tällöin äidit ja lapset hyötyisivät mahdollisimman paljon kerhotoiminnasta ja se vastaisi heidän tarpeisiinsa. Tästä syystä pyrkimyksenämme olikin luoda uusia vaihtoehtoisia toimintamalleja kerhon toimintaan, joissa keskiössä olisi tavoitteellisuus ja ohjattu toiminta. Tavoitteenamme oli, että uudet toimintamallit jäisivät kerhoon projektimme jälkeen

Koimme myös tuottavamme opinnäytetyöllemme lisäarvoa ja laatua laajentaessamme projektia organisaatiotasolle. Toteutimme mielestämme kattavan kokonaisuuden, jossa huomioimme toiminnan eri tasoja pyrkien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Vaikka projektin laajentaminen lisäsi työmäärää, koimme sen kannattavaksi ja selvisimme hyvin aikataulun kiristymisestä.

6.1 Asiakastason toiminnan arviointi

Käytimme projektissamme ensisijaisena arviointimenetelmänä asiakastason tavoitteiden ja työskentelyn suhteen havainnointia. Havainnoimme erityisesti mahdollisia muutoksia lasten käyttäytymisessä vuorovaikutuksessaan äidin kanssa sekä sosiaalisessa kanssakäymisessä ja ryhmätoiminnassa. Mielestämme projektimme aikana lapset sopeutuivat hyvin ohjattuun ja järjestettyyn toimintaan ja pitivät siitä kovasti. Projektimme loppupuolella lapset osasivat jo odottaa tulevaa toimintaa ja kyselivät mitä tänään tehdään. Havaitsimme myös lasten rohkaistuvan toimimaan ryhmässä ja ylipäättään osallistumaan toimintaan enemmän. Saimme mielestämme myös luotua äidille ja lapselle erityisiä vuorovaikutuksen mahdollisuuksia, sekä erilaisia kokemuksia, siitä miten toimia lapsen kanssa. Havaintojemme mukaan äidit olivat hyvin läsnä toteuttamissamme interventioissa ja antoivat huomiota ja aikaa lapselle.

Keräsimme palautetta asiakastason työstä myös suoraan lapsilta. Valmistimme itse lasten kehitystasolle soveltuvat palautekortit, joista jokainen esitti ilmeikästä naamaa asteikolla hyvin iloinen – hyvin surullinen. Eri vaihtoehtoja korteista löytyi 5, joista jokaisen intervention jälkeen kukin lapsi sai vuorollaan valita tunnelmiinsa ja interventioon sopivan tunnekortin. Palautteen keruun keskityimme toteuttamaan hyvin neutraalisti ja objektiivisesti. Palautekorttien myötä saamamme palaute oli pääosin hyvin positiivista.

Saatuamme interventiomme päätökseen keräsimme vielä äideiltä palautetta (LIITE 7) pitämistämme interventioista ja toiminnastamme ylipäättään. Äidit kokivat toimintamme hyvin positiiviseksi ja pitivät erityisesti siitä, että lapsille oli järjestetty omaa toimintaa. He toivoivat, että ryhmäkerrat kestäisivät kauemmin kuin kaksi tuntia ja että tämänkaltainen toiminta jatkuisi myös jatkossa.

6.2 Organisaatiotason toiminnan arviointi

Organisaatiotasolla toimintamme tavoitteet painottuivat uusien yhteistyötahojen kartoittamiseen ja uusien toimintamallien tuottamiseen. Järjestämämme yhteistyöpalaverin myötä saimme kartoitettua useiden potentiaalisten yhteistyötahojen kiinnostusta ja resursseja toimintaan. Vaikka paikalla olevilla tahoilla ei ollut mahdollisuutta lähteä suoraan toimintaan

mukaan, kiinnostusta toimintaa kohtaan löytyi ja palaverin myötä tahot tulivat tietoisiksi tarvittavasta tuesta ja sen luonteesta. Näin ollen tulevaisuudessa äiti-lapsikerho voi saada uusia tahoja taustalla toimivaan organisaatioon, mikäli tahojen myöhemmät resurssit sen mahdollistavat. Kutsuessamme useita eri tahoja yhteistyöpalaveriin saimme kutsussa levitettyä myös tietoutta ryhmästä yhä laajemmalle ja myös ne tahot jotka eivät palaveriin päässeet, saivat informaatiota ryhmästä, sen mahdollisuuksista ja yhteistyökumppaneiden tarpeesta.

Pyrkiessämme tuottamaan äiti-lapsikerhoon uusia toimintamalleja halusimme tuoda esiin asiakkaiden tarpeisiin vastaamista ja toiminnan mahdollisuuksia. Toteuttamamme interventiot olivat ennalta tarkasti suunniteltuja, ohjattuja ja pyrkivät tiettyihin tavoitteisiin. Asiakkaat tottuivat ja sopeutuivat näin toteutettuun toimintaan ja kokivat sen positiiviseksi. Mielestämme saimme tuotua esille tällaisella suunnitellulla ja tavoitteellisella toiminnalla saavutettuja hyötyjä, jolloin organisaation olisi mielekästä ja perusteltua jatkaa toimintaa samalla mallilla. Toimintamme jälkeen asiakkaat ovat myös omien havaintojemme mukaan tottuneempia ja vastaanottavaisempia ohjattuun ja tavoitteelliseen toimintaan.

Organisaatiotasolla arviointia toteutimme SWOT-analyysin ja palautteenkeruun kautta. Teetimme äiti-lapsikerhon vastuuhenkilöille Kerttu Peltolalle ja Eija Kronströmille SWOT-analyysit keväällä 2010 ennen varsinaisen toimintamme alkua kartoittaaksemme organisaation sen hetkisen tilanteen. Alkuperäisenä tarkoituksenamme oli toteuttaa SWOT-analyysi myös projektimme lopuksi, mutta koska näkyviä muutoksia organisaation toiminnassa ei projektimme aikana tullut, emme kokeneet sitä tarpeelliseksi toteuttaa.

Kerhon vastuuhenkilöiltä Kerttu Peltolalta ja Eija Kronströmiltä kerätyn palautteen mukaan lapset hyötyivät äidin kanssa yhdessä tekemisestä ja myös äidit olivat tyytyväisiä toimintaan. Olisimme toivoneet, että työelämänohjaajana Peltonen ja hänen kollegansa Kronström olisivat olleet paikalla jokaisessa interventiossa, jotta heidän olisi ollut helpompaa muodostaa kokonaiskuva toiminnastamme äiti-lapsikerhossa. Peltola ja Kronström olisivat halunneet saada enemmän informaatiota toiminnastamme ja he olivatkin palautteessa toivoneet saavansa tarkempaa tietoa jokaisen intervention tavoitteista ja toiminnan sisällöistä. Mielestämme meidän olisikin tullut antaa tietoa tulevien interventioiden sisällöstä ja tavoitteista kirjallisesti etukäteen, sillä tiedotimme tulevista tapahtumista ainoas-

taan suullisesti. Peltonen ja Kronström eivät kokeneet hyötyvänsä toiminnastamme, vaikka interventioiden aikana osoittivatkin kiinnostusta käyttämiimme menetelmiin.

6.3 Projektisuunnitelman toteutuminen

Työskentelyämme projektissa ohjasi ja laatua varmensi osaltaan laatimamme projektisuunnitelma. Projektisuunnitelman laadintavaiheessa päätimme laajentaa projektiamme, jolloin suunnitelmaa tuli muuttaa merkittävästi. Projektisuunnitelman hyväksyty ja muutettu versio toimi toimintaamme suuntaavana ohjenuorana läpi työskentelymme ja raportin kirjoittamisen.

Projektimme budjetti pysyi hyvin suunnitellussa. Käytimme ainoastaan ilmaisia Isojärven perhetoimintakeskuksen tiloja sekä yleistä puistoa, joista ei tilavuokria tullut. Askartelutarpeet löytyivät valmiina nuorisotoimelta suunnitellusti ja kahdella kerhokerralla tarjoaamme ruokaan rahoitus saatiin organisaatiolta aiemmin anotuista apurahoista.

Alkuperäiseen aikatauluamme tuli puolestaan muutoksia laajentaessamme projektiamme organisaatiotasolle sen kehittämistoiminnan muodossa. Organisaation kehittämisen muodostuessa osaksi projektiamme, meidän tuli uudistaa projektisuunnitelmamme, mikä viivästytti sen hyväksytyksi tulemistä ja interventioidemme aloitusta.

Aikatauluamme tuli muutoksia myös viimeisimmän projektisuunnitelman jälkeenkin. Alkuperäisen aikataulumme mukaan meidän piti toteuttaa interventiomme kuuden peräkkäisen viikon aikana vuoden 2011 alussa. Äiti-lapsikerhon viikoittaiset kokoontumiset muuttivat kuitenkin henkilöstöressurssien puutteen vuoksi vain joka toinen viikko toteutuviksi, mikä muutti myös meidän aikataulumme. Interventioiden toteutus venyi siis osaltamme 12 viikon ajalle, jolloin viimeinen interventio pidettiin toukokuun alussa. Tästä johtuen myös raportin kirjoittamisen aloitus venyi kevään sijaan kesän alkuun.

Projektimme aikana pidimme säännöllisesti yhteyttä projektiorganisaatiomme muihin tahoihin. Erityisesti Koivuhaan neuvolan Kerttu Peltolan ja Eija Kronströmin kanssa olimme sähköposti- ja puhelinyhteydessä useasti ja tapasimme heitä erityisesti projektisuunnitelman laadintavaiheessa ja interventioita suunnitellessamme useita kertoja. Työskentelyä

vaikeutti kuitenkin ajoittain päällekkäisyys omiemme sekä kerhon vastuuhenkilöiden Kerttu Peltolan ja Eija Kronströmin aikataulujen kanssa. Yhteydenpito oli ajoittain hankalaa ja yhteisten palaverien järjestäminen haastavaa, koska kerhon vastuuhenkilöt olivat hyvin kiireisiä.

6.4 Itsearviointi

Interventioita suunniteltaessa meidän täytyi huomioida lasten lähtökohdat ja aiemman toiminnan luonne. Lapsilla ei juuri ollut kokemusta ohjatusta ryhmätoiminnasta, mikä haastoi meitä ohjaajina niin motivoinnin kuin ohjaamisenkin saralla. Kerhossa käyvät lapset ovat myös hyvin vilkkaita ja heillä voi olla vaikeuksia keskittyä. Mielestämme onnistuimme motivoimaan lapsia toimintaan sekä saavuttamaan heidän luottamustaan interventioiden kuluessa. Pääosin lapset keskittyivät hyvin toimintaan ja saimme heidät useimmiten noudattamaan ohjeita. Ohjaajina emme asettaneet itseämme määräävään asemaan, vaan menimme myös itse mukaan toimintaan yhdessä lasten kanssa, mikä saattoi rohkaista lapsia osallistumaan. Koimme korvaamattomaksi vahvuudeksi interventioiden toteutuksessa paritöskentelymme, sillä se mahdollisti yhtäaikaisen ohjauksen ja esimerkin näytön. Kehittämisen kohteena toiminnassamme näimme ajankäytön, aloittamisen ja lopettamisen jämäkkyyden. Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä omaan toimintaamme ohjaajina ja koemme kehittyneemme haastavammankin lapsiryhmän ohjaamisessa.

Organisaation kehittämiseen teimme kattavaa pohjatyötä selvittääksemme organisaation senhetkisen tilanteen. Mielestämme toimimme eri kokouksissa ja tapaamisissa todella ammatillisesti ja yhteistyötahoja kunnioittavasti. Olimme rohkeasti yhteydessä eri tahoihin pyrkiessämme levittämään tietoutta kerhosta ja kartoittamaan mahdollisia yhteistyökumppaneita. Kehityshaasteenamme toiminnassa koemme ajankäytön hallinnan, sillä esimerkiksi kutsu yhteistyöpalaveriin tuli kutsuville olosuhteiden pakosta hyvin lyhyellä varoitusaajalla. Kokonaisuudessaan olimme kuitenkin asian suhteen hyvin aktiivisia ja toimimme projektiin omaa kehittämisosaamistamme.

7 POHDINTA

Valitsimme projektin opinnäytetyömme toteuttamismuodoksi, koska se käytännönläheisen luonteensa puolesta tuntui meille sopivimmalta vaihtoehdolta. Projekti on osoittautunut toisaalta haastavaksi, mutta myös antoisaksi. Projekti on ollut kaikissa osa-alueissaan hyvin opettavainen, ja se on tarjonnut mahdollisuuden kehittyä monilla sosionomin osaamisen alueilla.

Projektissamme olemme työskennelleet äitien ja lasten kanssa, joiden voimavarat ja elämäntilanteet täytyy erityisesti ottaa huomioon. Heidän kanssaan toimiessaan painopiste on ollut vuorovaikutuksen ja kehityksen tukemisessa ja ohjaamisessa, mikä on kehittänyt sosionomille keskeistä asiakastyön osaamista. Olemme solmineet niin äiteihin kuin lapsiinkin ammatillisen vuorovaikutussuhteen, joka on mahdollistanut tavoitteellisen toiminnan heidän parissaan.

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme kiinnittäneet vahvasti huomiota toimintamme etiikkaan. Olemme työskentelyllämme pyrkineet edistämään äitien ja lasten hyvinvointia ja osallisuutta, huomioiden läpi toimintamme heidän yksilöllisyytensä ja tarpeensa. Toiminnassamme on nähtävissä myös yhteiskunnallinen ulottuvuus ja osaaminen, jonka viitekehyksessä olemme suhteuttaneet yksilöiden tilannetta ja voimavaroja myös yhteiskuntaan ja sen vaatimuksiin.

Organisaatiotason toiminnassamme olemme työskennelleet yhteistyössä useiden eri tahojen ja heidän asiantuntijoidensa kanssa. Olemme harjoittaneet palvelujärjestelmä- ja yhteisöllistä osaamistamme kartoittamalla palvelujärjestelmämme tarjoamia eri vaihtoehtoja yhteistyökumppaneiksi ja työskentelemällä monialaisessa yhteistyössä eri tahojen edustajien kanssa. Olemme onnistuneet luomaan viranomaisverkostoja, joissa työskentelyn keskiössä on ollut asiakkaamme tarpeineen.

Opinnäytetyömme kohderyhmä lapset ja heidän perheensä ovat antaneet meillä mahdollisuuden kasvattaa myös varhaiskasvatusosaamistamme. Olemme harjaantuneet suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan tavoitteellista ja lasten tarpeisiin vastaavaa toimintaa, jossa huomioimme samalla toimintamme lapsilähtöisyyden. Opinnäytetyöllämme olemme

huomioineet ja edistäneet alueellisia perhetyön tarpeita kehittämällä ja tukemalla Koivuhaan alueen perhetyötä äiti-lapsikerhon muodossa. Projektimme toiminnalla olemme osaltamme edistäneet kerhon äitien ja lasten osallisuutta ympäröivässä yhteisössä ja ympäristössä sekä tukeneet osaltamme perhettä lapsen kasvun ja kehityksen suunnassa kasvatuskumppanuuden periaatteen mukaisesti. Olemme harjaantuneet myös tunnistamaan riskitilanteessa eläviä lapsia ja perheitä.

Organisaation kehittämistoiminnan myötä olemme päässeet harjoittamaan johtamis- ja kehittämisosaamistamme. Toimimme itse projektimme projektipäällikköinä ja – vastaavina, jolloin huolehdimme itse projektimme etenemisestä, sen eri osa-alueiden organisoinnista sekä toiminnan ja ihmisten johtamisesta. Projektityöskentely on vaatinut myös sisäistä johtajuutta, jonka koemme kehittyneen merkittävästi työstäessämme opinnäytetyöme. Koemme myös tuottaneemme uusia toimintamalleja kehittämistoiminnallamme organisaatioon, jossa toivomme niiden käytön jatkuvan. Läpi projektimme toimintaamme on sävyttänyt reflektiivinen työote, joka on näkynyt ennen kaikkea oman toiminnan reflektiivisenä arvioimisena. Olemme reflektoineet omaa konkreettista toimintaamme ja työskentelyä myötä kokemaamme ja pyrkineet sitä kautta myös kehittämään toimintaamme.

Projektin merkittävää antia meille itsellemme ovatkin olleet juuri itsensä kehittämisen mahdollisuudet. Projekti on tarjonnut meille oman ammatillisen osaamisen kehittämisen sekä ammatillisen kasvun mahdollisuuksia, joita projektin kautta lähdimmekin hakemaan. Projektin tuoma vastuu sekä yhteistyö eri tahojen ammattilaisten kanssa ovat kasvattaneet meitä sosiaalialan ammattilaisina ja muokanneet ammatillista identiteettimme. Erityisesti erilaiset projektityöskentelyn taidot, kuten ajanhallinta-, organisointi-, tiimityöskentely- ja suunnittelutaidot ovat kehittyneet ja oppimistavoitteiden mukaisesti olemme saaneet runsaasti kokemusta erityislapsista.

Parityöskentelymme opinnäytetyön parissa on sujunut hyvin. Olemme olleet toinen toisillemme suurin tuki ja apu ja olemme onnistuneet motivoimaan toisiamme aina tarpeen tullen. Olemme työstäneet koko projektin yhdessä hyödyntäen molempien vahvuuksia sekä arvioiden ja kritisoiden tarpeen tullen toistemme ajatuksia ja tuotoksia. Suuri voimavara parityöskentelyssämme on ollut samankaltaisuutemme ja ajatusmaailmamme kohtaaminen. Yhteinen projekti on vaatinut luonnollisesti yhteisen ajan järjestämistä ja aikataulujen soveltamista, mutta joustamalla ja priorisoimalla olemme onnistuneet yhteisen ajan löytämään.

Projektimme vahvuutena näemme paitsi asiakkaiden tarpeisiin vastaamisen myös aiheen ajankohtaisuuden. Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat syrjäytymisen ohella yhä enemmän lisääntyneet, ja näiden vaikutusta koko perheen hyvinvointiin on yhä tärkeämpää tutkia ja tukea koko perhettä, erityisesti lapsia. Itse opinnäytetyön tekijöinä näkisimme äiti-lapsikerhon toiminnassa laajentamisen mahdollisuuksia, sillä tarvetta vastaavanlaiseen toimintaan olisi varmasti enemmänkin ja tällä hetkellä Isojärven äiti-lapsikerho on pitkälti suljettu ryhmä. Mielestämme kerhotoimintaa voisikin laajentaa avaamalla kerho myös muille äideille. Tulevaisuudessa näkisimme myös hyvänä jatko- ja kehittämiseksi laajentaa toimintaa aloittamalla uusia vastaavanlaisia äiti-lapsikerhoja myös toisten neuvoloiden alaisuuteen eri puolille Kokkolaa. Isojärven äiti-lapsikerhon kohdalla toivomme myös tulevaisuudelta kehittämistoiminnan jatkumista, sillä toivomme kerhon vastuuhenkilöiden hyödyntävän antamiamme toimintamalleja ja yhteistyökumppaneiden kartoitusta.

LÄHTEET

- Ahonen, J., Koskinen, T. & Romero, T. 2009. Opas ravintolan liiketoimintasuunnitelman laatimiseen. 5. painos. Helsinki: Hansaprint.
- Hermanson, E. 2008. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00035 Luettu: 28.8.2011
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Joutsenvirta, T. 2006. Vuorovaikutusta etsimässä. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.valt.helsinki.fi/blogs/ovtl/luku3.htm> Luettu: 26.8.2011
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: WS Bookwell Oy.
- Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! – Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva: Bookwell Oy.
- Kesti, M. 2007. Huipputuottava organisaatio. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kurki, L. 2002. Persoona ja yhteisö – Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy.
- Moilanen, R. 2001. Oppivan organisaation mahdollisuudet. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Paasivaara, L., Suhonen, M. & Virtanen, P. 2011. Projektijohtaminen hyvinvointipalveluissa. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Pelin, R. 2009. Projektihallinnan käsikirja. 6. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. 2010. Ryhmätoimintaa Lapin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.sosiaalikallega.fi/uutiset/ryhmatoimintaa-lapin-sosiaali-ja-terveyspalveluihin/view> Luettu: 25.8.2011
- Ranne, K. 2008. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, muut julkaisut 1/2005. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy.
- Ranta, R. 2005. Kehittyvä työyhteisö – Kehittäminen ja uudistuminen ihmisenä ja organisaationa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

RapidBI. 2007. SWOT Analysis Made Simple – History, Definition, Tools, Templates & Worksheets. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://rapidbi.com/created/swotanalysis/> Luettu: 31.8.2011

Rinne, K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, muut julkaisut 1/2005. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy.

Rinta-Harri, A. 2005. Kehollinen ilmaisu sosiaalipedagogiikan ammattipätevyytenä. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, muut julkaisut 1/2005. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy.

Ruusunen, T. 2005. Ilmaisulliset menetelmät – siltoja itse en ja toisiin. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, muut julkaisut 1/2005. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kokemäki: SPOY Satakunnan Painotuote Oy.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa – Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Silvén, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet – Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. 1.-4. painos. Vantaa: Dark Oy.

Smith, M. 2008. What is a group? – the encyclopedia of informal education. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.infed.org/groupwork/what_is_a_group.htm Luettu: 19.10.2011

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2009. Varhaiskasvatus sairaalassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Toikka, K. & Toikka, P. 2006. Ratkaisuna ryhmätoiminta – välineenä vuorovaikutus: Löytöretki luoviin ryhmätoiminnan menetelmiin. Helsinki: Erikoispaino Oy.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2008. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. 1.-3. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Maria Hohenthal & Noora Skähl

**LASTEN OHJATTU RYHMÄTOIMINTA JA SEN
KEHITTÄMINEN KOKKOLAN ISOJÄRVEN
PERHETOIMINTAKESKUKSESSA**

**Projektisuunnitelma
KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Helmikuu 2011**

SISÄLLYS

1 JOHDANTO & TAUSTA	1
2 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	3
2.1 Tavoitteet	4
2.2 Tulosten määrittely ja laatu	5
3 PROJEKTIORGANISAATIO	6
3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä	6
3.2 Projektiryhmä, työryhmät ja projektipäällikkö/-vastaava	7
3.3 Tukihenkilöt	7
4 INTERVENTIOT	8
5 TOTEUTUSSUUNNITELMA	10
4.1 Aikataulu	10
4.2 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit	10
4.3 Resurssit	11
6 PROJEKTIBUDJETTI	12
7 OHJAUSSUUNNITELMA	13
6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmän kokoukset	13
6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi	13
6.3 Projektin raportointi	13
6.4 Projektin laadun varmistus	14
LÄHTEET	15

1 JOHDANTO JA TAUSTA

Perheen toiminta ja ilmapiiri, vanhemmuuden toteutuminen ja lasten suhde vanhempiin vaikuttavat suuresti lapsen ja nuoren kehitykseen ja hyvinvointiin (Solantaus & Paavonen 2009, 1839). Lapsen vanhemmat sekä lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus vaikuttavat merkittävästi lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Lapsen sosiaalisten taitojen oppiminen ja itsensä hahmottaminen muiden kanssa ovat yhteydessä kotona opittuihin malleihin ja kiintymyssuhteisiin, jotka vaikuttavat myös tunteiden ilmaisuun ja säätelyyn. Kotona opitaan myös asenteita ja arvoja, jotka vaikuttavat siihen, miten lapsi käyttäytyy ja kohtaa muita ihmisiä. Jo vauvaiän myönteinen kiintymyssuhde edesauttaa lapsen suotuista vuorovaikutustaitojen kehitystä jopa murrosikään saakka. (Silvén 2010, 84; Vilén, Vihunen, Vartiainen, Silvén, Neuvonen & Kurvinen 2007, 156.)

Vanhemman mielenterveysongelmat vaikuttavat aina koko perheeseen, sen ihmissuhteisiin ja elämään. Lasta voidaan suojata vanhemman mielenterveysongelman mahdollisilta vaikutuksilta esim. arkipäivän turvallisuudella ja sujuvuudella, hyvällä suhteella toiseen vanhempaan ja turvallisella perheen ulkopuolisella sosiaalisella verkostolla. Lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutussuhdetta ei korvaa mikään, joten se on erityisen merkittävä. Lapsen tunteiden vastaanottaminen ja mielipiteiden kuunteleminen on erityisen tärkeää, jottei lapsi esim. syrjäydy. (Inkinen & Söderblom 2005, 7; Westman 2007, 18-19; Solantaus 2006, 5.)

Koivuhaan neuvolan ylläpitämä äiti-lapsikerho on tarkoitettu syrjäytymisen vaarassa oleville äideille ja heidän alle kouluikäisille lapsilleen. Äideillä esiintyy myös mielenterveysongelmia, esim. masennusta ja paniikkihäiriötä sekä päihdeongelmia. Perheiden elämäntilanteesta seuraten lasten turvallinen kehitys ja kasvu sekä arki eivät ole itsestään selvyys. Vanhempien ohella myös lapset tarvitsevat ulkopuolista tukea kehitykseen ja turvalliseen arkeen. Mielenterveys- ja päihdeongelmat ovat myös tiiviisti yhteydessä lastensuojeluun, mikä tekee kerhotoiminnasta ehkäisevää lastensuojelua. Äiti-lapsikerhon alkuperäisajatus oli tukea äitejä vertaistuen avulla. Opinnäytetyömme konkreettisella toiminnalla pyrimme sosiaalipedagogisin keinoin ensisijaisesti tukemaan äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä antamaan positiivisia kokemuksia oman lapsen kanssa toimimisesta. Pyrimme osaltamme myös vahvistamaan lasten kykyä toimia yhdessä muiden lasten kanssa.

Opinnäytetyömme viitekehyksenä toimii sosiaalipedagogiikka, josta kumpuavat opinnäytetyömme tavoitteet, työmenetelmät ja teoriapohja. Muun muassa syrjäytymisen ehkäisy on sosiaalipedagogiikan keskeisiä periaatteita, johon myös äiti-lapsikerhossa erityisesti pyritään. Sosiaalipedagogisin työmenetelmin, esim. ilmaisullisin keinoin, pyrimme mm. vaikuttamaan äidin ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen sekä antamaan lapselle mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitojaan.

2 PROJEKTIN KUVAUS & TAVOITTEET

Opinnäytetyömme on projektiopinnäytetyö, joka sijoittuu Isojärven perhetoimintakeskuksessa toimivaan äiti-lapsikerhoon. Kerhon toiminta-ajatuksena on tarjota äideille vertaistukea. Toiminta on käynnistynyt äitien omasta aloitteesta Koivuhaan neuvolan kautta noin viisi vuotta sitten.

Tällä hetkellä lapsilla ei juuri ole erillistä toimintaa, vaan heidän kohdallaan ohjaus on lähinnä valvontaa ja yhdessä oloa. Meidän tehtävämme projektissa on kehittää ryhmätoimintaa ja sen taustalla toimivaa organisaatiota. Tehtävänämmme on myös toimia lapsiryhmän ohjaajina sekä suunnitella ja toteuttaa heidän ryhmätoimintaansa. Pyrkimyksenä on saada lapsille organisoitua ja tavoitteellista ohjattua toimintaa, joka jatkuisi myös meidän interventioidemme jälkeen. Suunnittelemme interventiot 6 kerhokerralle, jotka toteutetaan joka toinen maanantai helmi-toukokuussa 2011.

Opinnäytetyömme perustuu sosiaalipedagogiseen teoriaan, joka korostaa elämyksellisyyttä, toiminnallisuutta ja kokemuksellisuutta (Mehtonen 2007, 13). Toiminnassamme sosiaalipedagogiikka näyttäytyy sekä toimintamme perustana että käytännön menetelmissä. Käytämme esim. erilaisia ilmaisullisia menetelmiä ja vuorovaikutuksellisia työtapoja. Ryhmätoiminnan avulla pyrimme ensisijaisesti tukemaan äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta, joka lisää heidän turvallisuuden tunnettaan ja tukee heidän kehitystään. Opinnäytetyömme pääkäsitteitä ovatkin ryhmätoiminta, äidin ja lapsen välinen vuorovaikutus sekä organisaation kehittäminen.

2.1 Tavoitteet

TAULUKKO 1. Projektin tavoitteet

	Omat tavoitteet	Asiakaslähtöiset tavoitteet	Organisaation tavoitteet
Tulostavoitteet	Kirjoittaa opinnäytetyö ja valmistua sosionomiksi, oman osaamisen syventäminen	Hyviä vuorovaikutushetkiä äidin kanssa, ryhmässä toimimisen taitojen karttuminen	Järjestäytyneempi, toimivampi ja tavoitteellisempi organisaatio, uusien yhteistyötahojen kartoittaminen
Oppimistavoitteet	Ammatillinen kasvu, organisointikyky, motivointitaidot	Ohjattuun toimintaan sopeutuminen, sosiaalisten taitojen karttuminen	Ryhmän toiminnan kehittämisen tarpeen ymmärtäminen
Toiminnan tavoitteet	Ohjaustaitojen karttaminen, erityislapsista oppiminen	Huomion antaminen lapselle, lapsen ryhmässä toimiminen, hyviä vuorovaikutushetkiä äidin kanssa	Uudet tavoitteelliset toimintamallit

Tulostavoitteet ovat meidän osaltamme selkeät; kirjoittaa opinnäytetyö, valmistua sosionomiksi ja syventää omaa osaamista. Asiakkaiden eli lasten kohdalla pyrimme luomaan sekä äidille että lapselle positiivisia kokemuksia yhdessä toimimisesta ja sitä kautta luomaan mahdollisuuksia äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistumiselle. Organisaatioon liittyvinä tavoitteina ovat luoda järjestäytyneempi, toimivampi ja tavoitteellisempi organisaatio, sekä osana tätä kartoittaa mahdollisia uusia yhteistyötahoja avopalveluyksikkö Liinan jäädessä pois toiminnasta.

Oppimistavoitteiksi olemme itsellemme asettaneet ammatillisen kasvun, organisointikyvyn kehittymisen ja motivointitaitojen harjaannuttamisen. Toimiessamme sosionomina ja tuodessamme työyhteisöön sosionomin osaamista oma ammatti-identiteettimme vahvistuu. Ammatilliset tietomme ja taitomme myös lisääntyvät, sekä näiden lisäksi organisointikykyämme ja asioiden hallintataito paranee. Koska lapsilla ei tähän mennessä ole juuri ollut ohjattua toimintaa, vaatii toiminnan onnistuminen myös runsaasti motivointia. Lasten kohdalla oppimistavoitteina ovat ohjattuun toimintaan sopeutuminen ja sosiaalisten taitojen

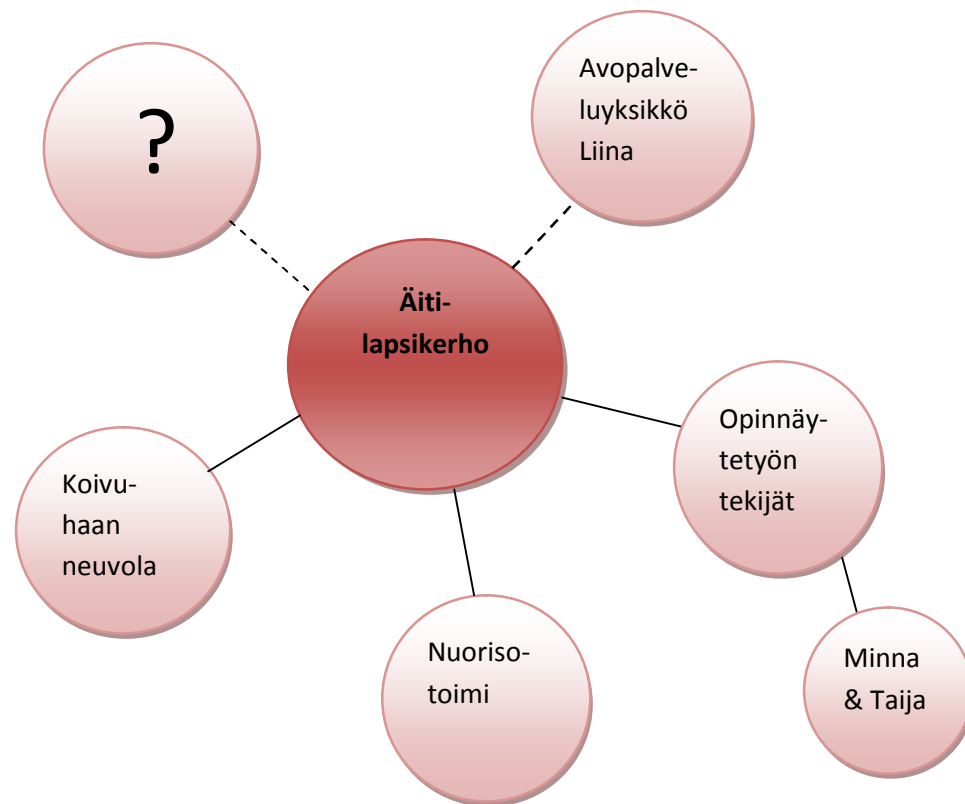
karttuminen, kuten esim. ryhmässä toimiminen ja toisten kunnioittaminen. Organisaatio puolestaan voi kehittyä ymmärtämään ryhmän toiminnan kehittämisen tarpeen ja toimia sen kehittämistarpeiden mukaisesti.

Omiksi toiminnan tavoitteiksi olemme asettaneet ohjaustaitojemme kartuttamisen sekä erityislasten ja heidän käytöksensä ymmärtämisen. Pyrimme saamaan myös valmiuksia toimia ja ohjata erityislapsia. Lapsitason toiminnan tavoitteina on huomion antaminen lapselle ja ryhmässä toimiminen, joihin pyrimme interventioiden kautta. Ryhmässä toimiminen sisältää mm. taitoja ottaa toinen huomioon sekä kykyä toimia yhdessä toisten lasten kanssa. Pyrimme myös lisäämään äidin ja lapsen välisiä hyviä vuorovaikutushetkiä. Organisaatiotason tavoitteena meillä on tuoda uusia tavoitteellisia toimintamalleja niin, että myös jatkossa toiminta olisi ohjattua ja tavoitteellista. Toiminnallisen opinnäytetyön yksi tärkeimmistä tehtävistä on tuoda alalle jotakin uutta, ja tällä ryhmällä onkin todellinen tarve uudenlaiseen ohjattuun toimintaan (Vilkkä & Airaksinen 2003, 27).

2.2 Tulosten määrittely ja laatu

Tulosten määrittelyn keinoina käytämme jokaisen kerran jälkeen lapsilta kerättävää palautetta, joka on sovellettu lasten ikätason mukaiseksi. Kirjaamme myös jokaisen kerran jälkeen omia havaintojamme intervention kulusta ja mahdollisista vaikutuksista. Nämä havainnot dokumentoidaan kirjallisesti ja niiden avulla kehitämme tulevia interventioita. Toteutamme yhdessä kahden muun sosionomiopiskelijan, Minna Kalliokuljun ja Taija Manilan, kanssa organisaatiolle SWOT-analyysin, jonka kautta mittaamme organisaation kehittämistä koskevien tavoitteiden toteutumista. SWOT-analyysin toteutamme sekä toiminnan alku- että loppuvaiheessa.

3 PROJEKTIORGANISAATIO

KUVIO 1. Organisaatiokaavio

3.1 Projektin yhteistyötahot ja ohjausryhmä

Yhteistyötahoina projektissamme toimivat Koivuhaan neuvola, Kokkolan nuorisotoimi sekä koulusta tuleva ohjaava opettajamme. Vuoden 2010 vaihteen jälkeen avopalveluyksikkö Liina jättäytyi äiti-lapsikerhon toiminnasta pois, jonka vuoksi tavoitteenamme on kartoittaa mahdollisia uusia yhteistyötahoja. Toimimme myös läheisessä yhteistyössä sosionomiopiskelijoiden Taija Mannilan & Minna Kalliokuljun kanssa, jotka toteuttavat omaa opinnäytetyötään samanaikaisesti äiti-lapsikerhon äitien parissa sekä ovat yhdessä kehittämässä organisaation toimintaa.

Ohjausryhmässä toimivat me opinnäytetyön tekijät, koulun ohjaava opettaja sekä työelämänohjaaja.

3.2 Projektiryhmä, työryhmät ja projektipäällikkö/-vastaava

Opinnäytetyön projektipäällikköinä ja –vastaavina toimimme me itse. Projektiryhmään kuuluu ohjaava opettajamme, Koivuhaan neuvola sekä nuorisotoimi. Työryhmään kuuluvat ne tahot, jotka meidän lisäksi konkreettisesti toteuttavat toimintaa eli Koivuhaan neuvola ja nuorisotoimi.

3.3 Tukihenkilöt

Yhteyshenkilöinä toimivat Koivuhaan neuvolan terveydenhoitajat Kerttu Peltola ja Eija Kronqvist. Muina tukihenkilöinä toimivat ohjaava opettaja, yhteistyökumppanit Taija Mannila & Minna Kalliokulju sekä muut sosionomiryhmän opiskelijat.

4 INTERVENTIOT

Interventiomme pohjautuvat sosiaalipedagogiikkaan, jossa korostuu pedagoginen itseapuun auttaminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja kasvatuksellinen ennaltaehkäisy (Myllärinen & Tast 2001, 15). Interventioissamme pyrimme voimavarakeskeisesti ohjaamaan äitejä itseapuun, integroitumaan yhteiskuntaan sekä ohjata heitä vahvistamaan elämänhallintaansa. Lapsilla interventioissa korostuu sosiaalinen oppiminen, yhteiskunnassa ja yhteisössä toimimisen valmiudet sekä itsensä ilmaiseminen. Sosiaalipedagogiikan ollessa toimintamme pohjana interventioissa painottuu toiminnallisuus, osallisuus ja dialogisuus.

Interventiokertoja on kuusi, joista neljällä kerralla on äitien ja lasten välistä yhteistoimintaa. Yhteisissä interventioissa päätavoitteena on äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistuminen. Vuorovaikutussuhteen vahvistuminen tukee lapsen sosiaalista kehitystä, mikä on yksi sosiaalipedagogiikan keskeisimmistä teemoista, sekä tukee myös äidin toimimista vastuullisena kasvattajana ja roolimallina. Yhteisissä interventioissa pyrkimyksenä on, että lapsi oppii luottamaan äitiin ja äidin toimintaan, sekä kokee olonsa turvallisiksi yhdessä äidin kanssa tehdessä. Äideillä puolestaan on tärkeää subjektiivisuuden ja äitiyden vahvistuminen, jotta he voivat toimia lapselleen kasvattajina ja arjessa vastuunkantajina. Lapselle on tärkeää saada äidin huomiota turvallisten yhteisten hetkien kautta, joita pyrimme tarjoamaan suunnittelemillamme interventioilla.

Toimiessamme ainoastaan lasten kanssa pyrimme mm. harjoittamaan lasten ryhmässä toimimisen taitoja ja ohjattuun toimintaan sopeutumista ”äänisadun” ja musiikillisen toiminnan kautta. Lapset harjoittavat tätä kautta myös sosiaalisia taitoja, kuten toisen kunnioittamista. He harjaannuttavat myös keskittymisen ja rauhoittumisen taitoa sekä itsensä ilmaisua. Erityisesti näillä kerroilla harjoitamme myös omia ryhmänohjaustaitojamme.

TAULUKKO 2. Interventiot

<p>Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen</p> <p>Toiminta: Lapsen kädenkuvan jäljentäminen yhdessä äidin kanssa</p> <p>Väline: Rauhoittuminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, läheisyys, luova toiminnallisuus</p>	<p>Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen</p> <p>Toiminta: Elämysrata äidin ohjauksessa</p> <p>Väline: Keskittyminen, kannustaminen, luottamus, ohjaaminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, huomion antaminen lapselle, lapsen kokemukset omasta ja äidin kehosta</p>
<p>Tavoite: Yhteiskunnalliseen toimintaan aktivoituminen, kulttuurikasvatus</p> <p>Toiminta: Kirjastovierailu ja julkinen ruokailu</p> <p>Väline: Sosiaalisten taitojen kartuttaminen, julkinen asioiminen, rauhallisuus</p>	<p>Tavoite: Yhteiskunnalliseen toimintaan aktivoituminen kulttuuriperinteiden kautta, vuorovaikutuksen vahvistuminen</p> <p>Toiminta: Vappuun valmistautuminen askartelun ja leikin avulla</p> <p>Väline: Innostaminen, toiminnallisuus, aktivointi, luova toiminnallisuus</p>
<p>Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys ja hyväksytyksi tuleminen</p> <p>Toiminta: Lasten vuoroittainen rauhoittuminen ja aktivoiminen musiikin avulla</p> <p>Väline: Rauhoittuminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, ryhmässä toimiminen, oman kehon kuuntelu ja tietoiseksi tuleminen</p>	<p>Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys ja hyväksytyksi tuleminen, itsetietoisuuden vahvistaminen</p> <p>Toiminta: ”Äänisatu” lapset äänien tuottajana</p> <p>Väline: Ohjattuun toimintaan sopeutuminen, ryhmässä toimiminen, keskittyminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, itsensä ilmaisu</p>

4 TOTEUTUSSUUNNITELMA

4.1 Aikataulu

TAULUKKO 3. Aikataulu

Ensimmäinen yhteydenotto Koivuhaan neuvolaan	25.11.2009
Aloituspalaveri Koivuhaan neuvolassa	01.12.2009
Aihepiiriseminaari	15.12.2009
Toinen yhteydenotto Koivuhaan neuvolaan	18.03.2010
Tapaaminen ja käynti Isojärven perhetoimintakeskuksessa	12.04.2010
Projektisuunnitelmaseminaari	13.04.2010
Tapaaminen Koivuhaan neuvolassa	28.09.2010
Kysely äitien toiveista lasten kanssa tehtävän toiminnan osalta	22.11.2010
Haastattelukäynti avopalveluyksikkö Liinassa	23.11.2010
Yhteinen palaveri yhteistyötahojen kanssa	10.12. 2010
Tutustumiskäynti äiti-lapsikerhossa	13.12.2010
Interventioiden suunnittelu	marras-joulukuu 2010
Interventioiden toteutus	helmi-toukokuu 2011
Raportin laatiminen	kevät-kesä 2011
Raportin palautus	syksy 2011
Opinnäytetyöseminaari	syksy 2011

4.2 Projektin potentiaaliset ongelmat ja riskit

Suurimpana haasteena näemme toiminnan kehittämisen yhteistyötahojen kanssa sekä uuden yhteistyötahon löytymisen. Sosiaalialan resurssit ovat tunnetusti niukat, joten yhteistyötahon löytäminen voi tulla olemaan haasteellista. Toiminnan organisointi ei myöskään tule olemaan ongelmaton, kun yhteistyötahoja on monia ja osalla niistä on käynnissä suuria muutoksia. Heillä ei välttämättä ole intoa lähteä kehittämään toimintaa. Myös yhteistyötahojen välinen tiedonkulku ja sen onnistuminen luovat riskejä.

Haasteena on myös aiemman ohjatun toiminnan puuttuminen, mikä vaikeuttaa niin lasten kuin äitienkin motivointia. Lapset ovat tottuneet vain vapaaseen oleskeluun ja leikkiin, kun meidän tehtävämme olisi järjestää suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa. Lapsilta saattaa myös puuttua esim. asianmukainen vaatetus, mikä vaikeuttaa toiminnan suunnittelua.

Projektimme yhtenä haasteena on meidän vähäinen kokemuksemme tällaisen ryhmätoiminnan ohjaamisesta. Toiminnan ohessa voimme huomaamatta nostaa esille joitakin asioita lasten elämästä, joita emme kokemattomuutemme vuoksi osaa käsitellä. Lasten moniongelmaisuus on myös mittava haaste, ja ryhmän toiminnassa on otettava huomioon monia osatekijöitä. Lapsen keskittymiskyky voi olla heikko ja voi vaikeuttaa siten vuorovaikutusta muiden kanssa.

Koska samaan aikaan toimii myös äitien vertaistukiryhmä, voivat myös äitien asenteet osaltaan vaikuttaa lasten asenteisiin ryhmätoimintaa kohtaan. Potentiaalisena riskitekijänä näemme myös lasten mahdollisen haluttomuuden osallistua ryhmän toimintaan, joka vaatii meiltä ohjaajina erityistä taitoa ja pitkäjänteisyyttä motivoida lapsia.

4.3 Resurssit

Äiti-lapsikerho toimii Isojärven perhetoimintakeskuksessa, jonka tiloja kerho saa käyttää ilmaiseksi. Kerholla on käytettävissään keittiö, pelihuone sekä iso olohuone. Käytettävissä on myös piha-alue, jonka ympärillä on metsää ja hevostila.

Perhetoimintakeskuksessa on jonkin verran askarteluvälineitä, joita on saatu tarvittaessa hieman lisää nuorisotoimelta. Leluja on tullut aikoinaan avopalveluyksikkö Liinalta, mutta niitä on kovin vähäisesti. Kerhon mahdollisiin hankintoihin rahoitus tulee avopalveluyksikkö Liinalta ja Kokkolan nuorisotoimelta.

Pyrimme suunnittelemaan aikataulut tarkasti välttääksemme töiden kasaantumisen ja turvataksemme ajan riittävyyden.

5 PROJEKTIBUDJETTI

Menot:

- Henkilöstön palkkaus: 15 op = n. 400 h.
 - Tuntipalkka 10 e.
 - $400 \text{ h} \times 10 \text{ e} = 4000 \text{ e/hlö}$
 - $2 \times 4000 \text{ e} = 8000 \text{ e}$
- Mahdolliset hankinnat
 - Nuorisotoimen rahoittama $\rightarrow 0 \text{ e.}$
- Tilojen vuokra 0 e.

Tulot:

- ei tuloja.

6 OHJAUSSUUNNITELMA

6.1 Ohjausryhmän, projektiryhmän ja työryhmän kokoukset

Projektin toteuttamiseen saamme tarvittaessa ohjausta opinnäytetyön ohjaajiltamme koulusta ja projektista. Projektiryhmä kokoontuu tarvittaessa.

6.2 Projektin tiedottaminen ja dokumentointi

Projektimme tiedottaminen tapahtuu tarvittaessa yhteydenpidolla projektiorganisaation sisällä. Yhteydenpito tapahtuu joko puhelimitse, sähköpostitse tai kasvokkain. Kirjaamme yhteydenpidot ja tapaamiset sekä niissä sovitut asiat.

Projektimme aikana pidämme projektipäiväkirjaa, johon kirjaamme ideoita, pohdintojamme sekä opinnäytetyötä koskevat muutokset (Vilka & Airaksinen 2003, 19-20). Näiden avulla tarkastelemme omaa kehittymistämme ja reflektuimme toimintaamme. Dokumentointia tapahtuu myös havaintojen kirjaamisella, jota toteutamme joka intervention jälkeen. Interventioiden aikana tarkkailemme omaa ja lasten toimintaa sekä äidin ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Keräämme myös joka intervention päätteeksi lapsilta palautteen.

6.3 Projektin raportointi

Projektin keskeisin raportti on opinnäytetyön kirjallinen osuus. Tämän lisäksi väliraportointia tapahtuu aihepiirisuunnitelmana ja projektisuunnitelmana. Jokainen tuotoksista esitellään suullisesti omilla seminaareillaan.

6.4 Projektin laadun varmistus

Projektin toteuttajina olemme ensisijaisesti vastuussa projektin laadusta. Omien havaintojemme ja lapsilta kerätyn palautteen avulla tarkastelemme ja pyrimme kehittämään omaa toimintaamme. Ennen interventioiden suunnittelua keräämme äitien toiveita siitä, mitä he haluaisivat lasten kanssa tehtävän. Ohjaajamme toimivat myös osaltaan laadun varmistajina.

LÄHTEET

- Inkinen, M. & Söderblom, B. 2005. Vertti käsikirja ryhmänohjaajille – lapset ja vanhemmat vertaisryhmässä, kun vanhemmilla on mielenterveyden ongelmia. Lievestuore: ER-Paino Oy
- Mehtonen, M. 2007. Sosiaalipedagogiikka-projekti – Kysely ammattikorkeakouluille, vastausten yhteenveto ”Sosionomien (AMK) varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan osaaminen”. Sosiaalipedagogit Talentia ry. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.talentia.fi/files/3134_Sosiaalipedagogiikka-projekti_kyselyn_vastaukset.pdf
Luettu: 8.4.2010
- Myllärinen, A. & Tast, E. 2001. Sosiaalialan uuden asiantuntijuuden rakentuminen koulutuksen ja työelämän yhteistyönä. Hämeen ammattikorkeakoulu. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. 2005. Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Kokemäki: SPOY Satakunnan painotuote Oy
- Silvén, M. 2010. Varhaiset ihmissuhteet: Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Helsinki: Minerva Kustannus.
- Solantaus, T. 2006. Lapset puheeksi – kun vanhemmilla on mielenterveyden ongelmia. Manuaali ja lokikirja 2006. Pdf- tiedosto. Saatavissa: <http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/9599FC38-BD35-4E04-809F-129739E041E5/0/LAPSETPUHEEKSI.pdf>. Luettu: 6.4.2010.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2007. Lapsuus erityinen elämänvaihe. 1.-2. painos. Porvoo: WSOY.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Westman, M-L. 2007. Sosiaalisia sukeltelijoita vai norsuja posliinikaupassa? Super. 1, 17-19.

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön tekijä/t Maria Hohenthal & Noora Skähl	Aloituspäivämäärä 21.2.2011
Koulutusohjelma Sosiaalian koulutusohjelma	Yksikkö Hyvinvoinnin ja kulttuurin yksikkö
Koulutusohjelman yliopettaja Pirjo Forss-Pennanen	Ehdotus opinnäytetyön ohjaajaksi Pirjo Forss-Pennanen
Opinnäytetyön työnimi (aihe) Lasten ohjattu ryhmätoiminta ja sen kehittäminen Kokkolan Isojärven perhetoimintakeskuksessa	
Tutkimusongelma/kehittämistehtävä Äiti-lapsiryhmän toiminnan kehittäminen ja ohjaaminen	
Opinnäytetyön tavoite ja rajaus/tutkimustulokset Uuden yhteistyökumppanin kartoittaminen ja järjestäytynyt yhteistyö toimijatahojen välillä, uusien tavoitteellisten toimintamallien luominen sekä äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistuminen.	

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)

Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [joulukuu 2009]

Toteutussuunnitelman esittäminen [huhtikuu 2010]

Väliraportointi [-]

Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri [syyskuu 2011]

Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen [syyskuu 2011]

Opinnäytetyön seminaariesitys [marraskuu 2011]

Kypsyyskoe [joulukuu 2011]

Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteyshenkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)

Koivuhaan neuvola, Kerttu Peltola, Mäntynäädänkatu 6, 67800 Kokkola, puh: 06-8287586,
kerttu.peltola@kokkola.fi

Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön syyskuu 2011 mennessä.

Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan. Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, matka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.

Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat aaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.

Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.

Päiväys

17. 2. 2011

Työelämäohjaajan allekirjoitus

Opiskelijan allekirjoitus

Nora Kaari Maria Koko

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan: Kokkolan terveystakeskus

Vastuhenkilö organisaatiossa: Hannele Tikkakoski-Alvarez

Tutkimuslupan anojat:	Maria Hohenthal Katariinankatu 12 c 17 67100 Kokkola 0408459870 <u>maria.hohenthal@cou.fi</u>	Noora Skähl Piikiventie 7 a 67100 Kokkola 0414525430 <u>noora.skahl@cou.fi</u>
-----------------------	---	--

Opinnäytetyön nimi: Lasten ohjattu ryhmätoiminta ja sen kehittäminen Kokkolan Isojärven perhetoimintakeskuksessa

Opinnäytetyön tavoite: Uuden yhteistyökumppanin kartoittaminen ja järjestäytynyt yhteistyö toimijatahojen välillä, uusien tavoitteellisten toimintamallien luominen sekä äidin ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistuminen.

Projektin kohderyhmä: Kokkolan Koivuhaan äiti-lapsiryhmä

Käytännön osion toteutuminen: helmikuu-toukokuu 2011

Projektisuunnitelma hyväksytty: 17 / 2 20 11

Projektin ohjaaja: Anne Paakonaho / Hojo Fors - Pennanen

Lupa myönnetään

Paikka Kokkola Aika 21 / 2 20 11

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus

Liitteet: Projektisuunnitelma

KYSELY

1. Millaista toimintaa haluaisitte lapsille järjestettävän?

2. Millaista yhteistoimintaa haluaisitte lasten kanssa?

3. Muita toiveita?

1. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Kädenkuva musiikin kanssa”

Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Lapsen kädenkuvan jäljentäminen yhdessä äidin kanssa

Väline: Rauhoittuminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, läheisyys, luova toiminnallisuus

Materiaalit: Tapettirulla, sormivärit, pensselit, musiikki, cd-soitin, tussi, hymynaamakortit, kamera

Tila: Isojärven perhetoimintakeskuksen tv-huone

Intervention kulku

Aluksi ohjaaja laittaa rauhallisen taustamusiikin soimaan erilliseen tilaan. Jokainen äiti tulee vuorotellen yhden lapsen kanssa tilaan. Äiti maalaa lapsen käden sormiväreillä yhdessä lapsen kanssa, jonka jälkeen painaa lapsen käden tapettiin. Tämän jälkeen äiti maalaa oman kätensä ja painaa sen lapsen kädenkuvan viereen. Lapsi saa itse valita mieleisensä värit maalaamiseen. Intervention jälkeen sekä lapsilta että äideiltä kerätään palaute. Lapsilta palaute kerätään hymynaamakorteilla ja äideiltä suullisesti. Kädenjäljistä tehdään taulu Isojärven perhetoimintakeskuksen seinälle, ja äidit ja lapset saavat halutessaan lisätä tauluun nimensä oman kädenkuvan alle.

2. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Elämysrata”

Tavoite: Läheisyyden sietäminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Elämysrata äidin ohjauksessa

Väline: Keskittyminen, kannustaminen, luottamus, ohjaaminen, yhteinen ja turvallinen tekeminen, huomion antaminen lapselle, lapsen kokemukset omasta ja äidin kehosta.

Materiaalit: Huivit, keilat, ruohomatto, tuolit, pöytäliina, sohvatyyny, säkkituoli, sokeria, kulho, pumpuli, juuriharja, kylmägeelipussi, hymynaamakortit, kamera

Tila: Isojärven perhetoimintakeskuksen pelitila

Intervention kulku

Lapsen silmät peitetään huivilla, ja äiti ohjaa lasta lapsen kehosta kiinni pitäen läpi radan ohjaajan kertoessa elämysrataan sopivaa tarinaa. Ensimmäisenä lapsen tulee kiertää keiloja, jotka ovat aseteltu peräkkäin lattialle. Tämän jälkeen lapsi kävelee karhean ruohomaton poikki äidin edelleen ohjatessa lasta. Seuraavaksi lapsen tulee kontata tuolien välistä, joiden päälle on asetettu pöytäliina muodostaen pienen läpimentävän tunnelin. Tunnelin läpi lapsi kulkee yksin äidin ohjatessa suullisesti tunnelin ulkopuolelta. Tunnelista lapsi jatkaa yksin kontaten sohvatyynyjä pitkin säkkituoliin, jossa lasta odottavat äiti, sekä erilaiset tunnusteltavat materiaalit. Lapsi saa säkkituolissa istuessaan käsin tunnusteltavaksi hienoa sokeria, pumpulia, karkean juuriharjan ja kylmägeelipussin. Lapsi saa itse silmät sidottuina pohtia, mitä materiaalit mahdollisesti ovat. Lopuksi keräämme lapsilta palautteen hymynaamakorteilla ja äideiltä suullisesti.

Elämysradan tarina

”Kuljet metsässä. Vastaan tulee korkeita puita, joiden välistä sinun pitää kulkea. Saavut sammaleiselle mäntäälle, jonka yli sinun pitää kulkea. Edessäsi on nyt puunkolo, jonka läpi sinun täytyy ryömiä päästäksesi toiselle puolelle. Puunkolon toisella puolella sinua odottavat pehmoiset untuvapilvet, joita pitkin voit kontata kotipesään.”

Huomioitavaa:

Materiaalien tunnustelu sovellettavissa myös pienemmille lapsille.

3. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Lasten rauhoittaminen ja aktivoiminen musiikin avulla”

Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys, hyväksytyksi tuleminen

Toiminta: Lasten vuoroittainen rauhoittuminen ja aktivoiminen musiikin avulla

Väline: Rauhoittuminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, ryhmässä toimiminen, oman kehon kuuntelu ja tietoisiksi tuleminen

Materiaalit: cd-soitin, musiikki, kamera, hymynaamakortit

Tila: Isojärven perheteroimintakeskuksen pelitila

Intervention kulku

Lapsille ohjeistetaan tapahtumien kulku. Musiikin soidessa lapset liikkuvat määrättyllä tavalla, ja musiikin loppuessa lasten tulee rauhoittua maahan vatsalleen makaamaan. Toimintaa toistetaan useita kertoja liikettä muuttaen. Liikkeen ja rauhoittumisen kestot vaihtelevat. Toiminnan jälkeen lapsilta kerätään palaute hymynaamakorttien avulla.

Toiminnot

- Juoksu
- Pomppiminen
- Konttaaminen
- Käsien läpsyttäminen
- Hiipiminen
- Kävely
- Jalkojen tömistely
- Käsien pyörittely
- Ryömiminen
- Karhukävely

4. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Mäenlasku ja eväsretki”

Tavoite: Sosiaalistuminen, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Mäenlasku ja eväsretki

Väline: Sosiaalisten taitojen kartuttaminen, toiminnallisuus, aktivoiminen

Materiaalit: Liukureita, pulkkia, evästarvikkeet, hymynaamakortit, kamera

Tila: Koivuhaan perhepuisto

Intervention kulku

Tapaamme ennalta sovitusti Koivuhaan perhepuistossa. Lapset laskevat mäkeä yhdessä äitien ja ohjaajien kanssa. Mäenlaskun jälkeen syömme ohjaajien ennalta valmistamat eväät. Keräämme lapsilta palautteen eväiden syönnin jälkeen hymynaamakorttien avulla ja äideiltä suullisesti.

Huomioitavaa:

Sääolosuhteet ja asianmukainen vaatetus

5. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Äänisatu”

Tavoite: Sosiaalinen kasvatus, turvallinen näkyvyys ja hyväksytyksi tuleminen, itsetietoisuuden vahvistaminen

Toiminta: ”Äänisatu” lapset äänien tuottajana

Väline: Ohjattuun toimintaan sopeutuminen, ryhmässä toimiminen, keskittyminen, aktivoiminen, toiminnallisuus, itsensä ilmaisu

Materiaalit: sanomalehtiä, kamera, hymynaamakortit

Tila: Isojärven perhetoimintakeskuksen pelitila

Intervention kulku

Ohjaaja lukee lapsille ennalta kirjoitetun tarinan. Toisella lukukerralla molemmat ohjaajat näyttävät lapsille, millainen ääni tehdään missäkin kohdassa. Äänet tuotetaan käyttäen omaa kehoa, lattiaa ja sanomalehtiä. Lasten tultua mukaan äänien tekemiseen satu luetaan useampaan kertaan. Lopuksi satu esitetään äideille ja muille ohjaajille. Toiminnan jälkeen lapsilta kerätään palaute hymynaamakorteilla.

Satu ja ääni

*”Olipa kerran leijonaperhe, joka päätti lähteä retkelle metsään. Perheeseen kuului isi-leijona, äiti-leijona ja pikku-leijona. Metsässä oli paljon lintuja, jotka sanoivat *sirpsirpsirp*. Metsässä kulkiessaan leijonat ylittivät sillan *tömistely*. Metsään oli kertynyt paljon lehtiä, joissa pikkuleijona juoksenteli *kahinaa sanomalehdillä*. Leijonaperhe pysähtyi syömään eväitä *mumsmums*, kunnes yhtäkkiä alkoi sataa *reisien taputtelu*. Leijona juoksivat äkkiä kotiin *nopea tömistely* ja löivät oven kiinni *käsien läpsäytys*. Leijonaperhe oli kovin väsynyt retkestä, ja päätti mennä nukkumaan *painetaan pää kämmenen päälle*.”*

6. INTERVENTION SUUNNITELMA

”Vappujuhla”

Tavoite: Yhteiskunnalliseen toimintaan aktivoituminen kulttuuriperinteiden kautta, vuorovaikutuksen vahvistuminen

Toiminta: Vappuun valmistautuminen askartelun ja leikin avulla

Väline: Innostaminen, toiminnallisuus, aktivointi, luova toiminnallisuus

Materiaalit: Kartonki, askartelukoristeet, ilmapallot, liima, kuminauha, sakset, ruokatarvikkeet, hymynaamakortit, kamera

Tila: Isojärven perhetoimintakeskuksen eri tilat ja piha-alue

Intervention kulku

Kaksi ohjaajista aloittaa lasten kanssa pihalla. Lapset etsivät ilmapalloja, jotka on etukäteen piilotettu piha-alueelle. Tänä aikana äidit valmistavat kahden muun ohjaajan kanssa ruokaa sekä koristelevat tilan vappujuhlaa varten. Lasten tultua sisälle askartelevat he yhdessä äitien kanssa vappunaamarit. Askartelun jälkeen ruokaillaan. Lapsilta kerätään palaute hymynaamakorttien avulla. Tällä kerralla keräämme äideiltä kaikkia interventioita koskevan kirjallisen palautteen.

Hei!

Olemme neljä viimeisen vuoden sosionomiopiskelijaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta, ja suoritamme opinnäytetyötämme yhdessä Kokkolan Koivuhaan neuvolan kanssa. Koivuhaassa Isojärven perhetoimintakeskuksessa (nuorisotalolla) pyörii äiti-lapsikerho, johon opinnäytetyömme keskittyy. Tehtävänämmme on kehittää kerhon toimintaa, jolloin pyrimme mm. kartoittamaan mahdollisia yhteistyökumppaneita.

Toivommekin siis kaikkia asiasta kiinnostuneita saapumaan sankoin joukoin Isojärven perhetoimintakeskukseen **MAANANTAINA 6.6.2011 KLO 8.00**. Tapaaminen kestää noin tunnin, jolloin käsittelemme kerhon keskeistä sisältöä ja mahdollisia kehittämideoita. Yhteistyöllä takaisimme tämän tärkeän toiminnan jatkuvuuden ja kehittymisen. Tarjoamme myös kahvia ja leivonnaista. Toivomme teidän ilmoittavan meille sähköpostilla mahdollisen saapumisenne tai estymisenne. Kiitos!

Kesäisin terveisin,

Maria Hohenthal

Minna Kalliokulju

Taija Mannila

Noora Skähl

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

Palautelomake interventioiden päättyessä

1. Mikä toiminnassamme on ollut hyvää?

2. Mikä toiminnassamme on ollut huonoa/kehitettävää?

3. Miltä toiminta on sinusta tuntunut?